कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

भग॰ श्रीगणेशायनमः॥श्रीगुरुभ्योनमः
॥१॥ श्रीसरस्वत्यैनम॥ओंअस्यश्रीभ
गवद्गीतामालामंत्रस्य॥श्रीभगवा
न्वेदव्यासऋषिः॥अनुष्टुप्छंदः ॥१॥
श्रीकृष्णःपरमात्मादेवता॥अशो

Acc. No. ~~88~~ M-1747
Title ~~Acc. No.~~ - भगवद्गीता.
Author - व्यास.
Date - ?
Subject - वेदान्त.
folio - 114
Xerox - 219

KKSU LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1747
Dist Nagpur

Checked 2012

च्यानन्वशोचस्त्वंप्रज्ञावादांश्च
भाषस इति बीजं॥ सर्वधर्मान्प
रित्यज्य मामेकं शरणं व्रजेति श
क्तिः॥ अहं त्वा सर्वपापेभ्यो मोक्ष
यिष्यामि मा शुचेति कीलकं॥ अ

भग० यन्यासः॥नैनंछिंदंतिशस्त्राणिनै
॥२॥ नंदहतिपावकइत्यंगुष्ठाभ्यांन
मः॥नचैनंक्लेदयंत्यापोनशोषय
तिमारुतइतितर्जनीभ्यांनमः॥ ॥२॥
अछेद्योयमदाह्योयमक्लेद्योशो

ष्यएवचेतिमध्यमाभ्यांनमः॥
नित्यःसर्वगतस्थाणुरचलोयं
सनातनइत्यनामिकाभ्यांनमः॥
पश्यमेपार्थरूपाणिशतशोथस
हस्रशइतिकनिष्ठिकाभ्यांनमः।

नानाविधानिदिव्यानिनानावर्णाकृ
तीनिचेतिकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः।
नैनंछिंदंतिशस्त्राणीतिहृदयायन
मः॥नचैनंक्लेदयंत्यापइतिशिरसे
स्वाहा॥अछेद्योयमदाह्योयमिति
शिखायैवषट्॥नित्यःसर्वगतःस्था

णुरिति कवचाय हुं ॥ पश्य मे पार्थरू
पाणीति नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ नाना
विधानीत्यस्त्राय फट् ॥ श्रीकृष्ण
प्रीत्यर्थे गीतामालामंत्रजपे विनि
योगः ॥ अथ ध्यानं ॥ पार्थाय प्रति

॥भग०॥ बोधितां भगवता नारायणेन स्वयं
॥४॥ व्यासेन ग्रथितां पुराणमुनिना मध्ये
महाभारते ॥ अद्वैतामृतवर्षिणीं भ
गवतीमष्टादशाध्यायिनीमंबत्वा ॥६॥
मनुसादधामि भगवद्गीते भवद्वेषि

णीं॥१॥ नमोस्तुते व्यासविशालबुद्धे फुल्लारविंदायतपत्रनेत्र॥ येनत्वयाभारततैलपूर्णः प्रज्वालितोज्ञानमयः प्रदीपः॥२॥ प्रपन्नपारिजातायतोत्रवेत्रैकपाणये॥ ज्ञानमुद्रा

भग० यकृष्णाय गीतामृतदुहे नमः॥३॥
॥५॥ सर्वोपनिषदो गावो दोग्धा गोपाल
नंदनः॥ पार्थो वत्सः सुधीर्भोक्ता
दुग्धं गीतामृतं महत्॥४॥ वसुदेव
सुतं देवं कंसचाणूरमर्दनं॥ देवकी ॥५॥
परमानंदं कृष्णं वंदे जगद्गुरुं॥५॥

१

सारथ्यमर्जुनस्यादौ कुर्वन्गीता
मृतं मददत् ॥ लोकत्रयोपकाराय
तस्मै कृष्णात्मने नमः ॥६॥ वाच्यकः
प्रणवो यस्य श्रीरामस्याखिलं ज
गत् ॥ श्रुतिराज्ञा वपुर्ज्ञानं तं वंदे दे

भग० वकीसुतं॥७॥एकं शास्त्रं देवकीपुत्र
॥६॥ गीतं एकोदेवो देवकीपुत्र एव॥एको
मंत्रस्तस्यनामानियानिकर्माण्येकं
तस्यकृष्णस्यसेवा॥८॥भीष्मद्रोणत
टाजयद्रथजला गांधारनीलोत्पला
शल्यग्राहवती कृपेण वहिनी कर्णे ॥६॥
नवेलाकुला॥अश्वत्थामविकर्णघो

रमकरादुर्योधनावर्त्तिनी सोत्तीर्णा
खलुपांडवैरणनदीकैवर्त्तकःकेश
वः॥५॥पाराशर्यवचःसरोजमम
लंगीतार्थगंधोत्कटं नानाख्यान
ककेसरंहरिकथासंबोधनाबोधि
तं॥लोकेसज्जनषट्पदैरहरहःपे

पीयमानंमुदा भूयाद्भारतपंकजंक
लिमलप्रध्वंसिनःश्रेयसे॥१०॥मू
कंकरोतिवाचालंपंगूल्लंघयतेगि
रीन्॥यत्कृपातमहंवंदे परमानंद
माधवं॥११॥यंब्रह्मावरुणेंद्ररुद्रम
रुतःस्तुन्वंतिदिव्यैस्तवैर्वेदैःसांग

पदक्रमोपनिषदैर्गायंति यं साम
गाः॥ ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा
सा पश्यंति यं योगिनो यस्यांतं न वि
दुः सुरासुरगणा देवाय तस्मै नमः॥
॥१२॥ यं ब्रह्म वेदांतविदो वदंति परं
प्रधानं पुरुषं तथान्ये॥ विश्वोद्गतेः

कारणमीश्वरंवातस्मैब्रह्मननमोनि
रंजनाय॥१३॥गीतासुगीताकर्त्तव्या
किमन्यैःशास्त्रविस्तरैः॥याःस्वयं
पद्मनाभस्यमुखपद्माद्विनिःसृ
ता॥१४॥श्लोकैकंधृतराष्ट्रस्यनवदु
र्योधनस्यच॥द्वात्रिंशत्संजयःप्रो

क्तौ वेदाष्टावर्जुनस्य च ॥१५॥ नत्वाव बोधो वेदाब्धि पंच केशव निर्मिताः ॥ एवं गीताप्रमाणं च सतु सप्तशतानि वै ॥१६॥ ओं नमो भगवते वासुदेवाय ॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ॥

मामकाःपांडवाश्चैव किमकुर्वतसं
जय॥१॥संजयउवाच॥दृष्ट्वातुपां
डवानीकंव्यूढंदुर्योधनस्तदा॥आ
चार्यमुपसंगम्यराजावचनमब्र
वीत्॥२॥पश्यैतांपांडुपुत्राणामा
चार्यमहतींचमूं॥व्यूढांद्रुपदपुत्रे

ण तव शिष्येण धीमता ॥३॥ अत्र
शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा यु
धि ॥ युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च
महारथः ॥४॥ धृष्टकेतुश्चेकितानः
काशीराजश्च वीर्यवान् ॥ पुरुजि
कुंतिभोजश्च शैब्यश्च नरपुंगवः ॥

भग०१ ॥५॥युधामन्युश्चविक्रांतउत्तमो
॥१०॥ जाश्चवीर्यवान्॥सौभद्रोद्रौपदेया
श्चसर्वएवमहारथाः॥६॥अस्माकं
तुविशिष्टायेतान्निबोधद्विजोत्त
म॥नायकाममसैन्यस्यसंज्ञार्थं ॥१०॥
तान्ब्रवीमिते॥७॥भवान्भीष्मश्चक

र्णश्च कृपश्च समितिंजयः॥ अश्व
त्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव
च॥८॥ अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे
त्यक्तजीविताः॥ नानाशस्त्रप्रहर
णाः सर्वे युद्धविशारदाः॥९॥ अप
र्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षि

भग०१ नं॥ पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभि
११ रक्षितं॥१०॥ अयनेषु च सर्वेषु यथा
भागमवस्थिताः॥ भीष्ममेवाभिर
क्षंतु भवंतः सर्व एव हि॥११॥ संजय
उवाच॥ तस्य संजनयन्हर्षं कुरुवृ ॥३१॥
द्धः पितामहः॥ सिंहनादं विनद्योः

च्चैः शंखंदध्मौ प्रतापवान्॥१२॥ त
तः शंखाश्च भेर्यश्च पणवानकगो
मुखाः॥ सहसैवाभ्यहन्यंत सशब्द
स्तुमुलोभवत्॥१३॥ ततः श्वेतैर्हये
र्युक्ते महतिस्यंदने स्थितौ॥ माधवः
पांडवश्चैव दिव्यौ शंखौ प्रदध्मतुः॥

॥१४॥पांचजन्यंहृषीकेशोदेवदत्तं
धनंजयः॥पौंड्रंदध्मौमहाशंखंभी
मकर्मावृकोदरः॥१५॥अनंतविज
यंराजाकुंतीपुत्रोयुधिष्ठिरः॥नकुलः
सहदेवश्चसुघोषमणिपुष्पकौ॥१६॥
काश्यश्चपरमेष्वासःशिखंडीचम

र्जुन उवाच ॥ सेनयोरुभयोर्मध्ये
रथं स्थापय मेच्युत ॥२१॥ यावदेता
न्निरीक्ष्येहं योद्धुकामानवस्थिता
न् ॥ कैर्मया सह योद्धव्य मस्मिन् र
ण समुद्यमे ॥२२॥ योत्स्यमानान
वेक्ष्येहं य एते त्र समागताः ॥ धार्त्त

भग०१ राष्ट्रस्यदुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्ष
॥१५॥ वः॥२३॥संजयउवाच॥एवमुक्तो
हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत॥सेन
योरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथो
त्तमं॥२४॥भीष्मद्रोणप्रमुखतः स ॥१४॥
र्वेषांच महीक्षिताम्॥उवाच पार्थ

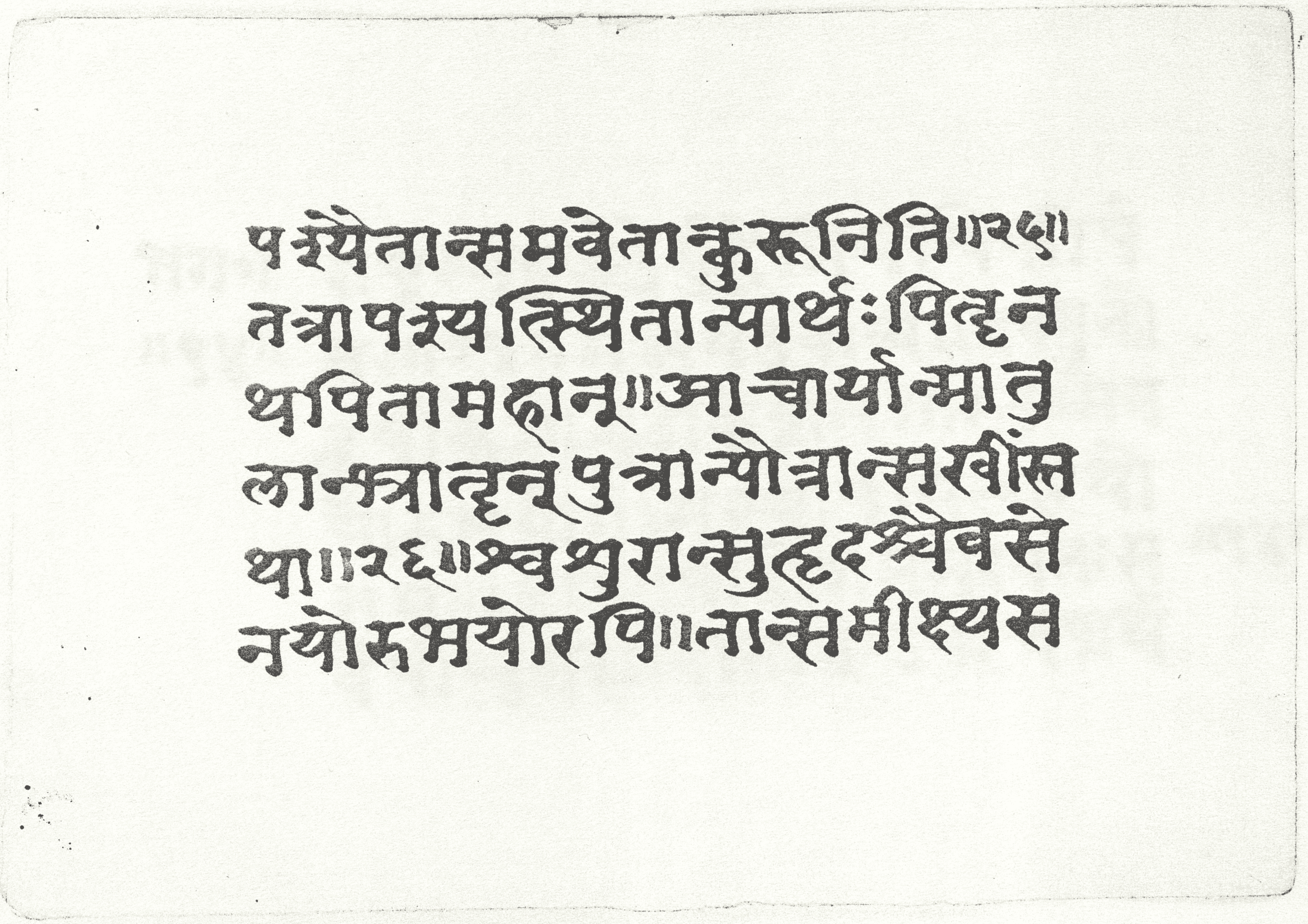

पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति ॥२५॥
तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थः पितॄन
थपितामहान्॥ आचार्यान्मातु
लान्भ्रातॄन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्त
था ॥२६॥ श्वशुरान्सुहृदश्चैव से
नयोरुभयोरपि॥ तान्समीक्ष्य स

भग०१ कौंतेयः सर्वान्बंधूनवस्थितान् ॥
॥ १५ ॥ ॥२७॥ कृपयापरयाविष्टो विषीदं
निदमब्रवीत् ॥ अर्जुन उवाच ॥ दृ
ष्ट्वेमंस्वजनंकृष्ण युयुत्सुंसमप
स्थितं ॥ २८ ॥ सीदंतिममगात्रा ॥ १५ ॥
णिमुखंचपरिशुष्यति ॥ वेपथुश्च

शरीरेमेरोमहर्षश्चजायते॥२९॥
गांडीवंस्रंसतेहस्तात्त्वक्चैवपरि
दह्यते॥नचशक्नोम्यवस्थातुंभ्र
मतीवचमेमनः॥३०॥निमित्ताऽ
निचपश्यामिविपरीतानिकेशव।
नचश्रेयोनुपश्यामिहत्वास्वज

भग०१ नमाहवे॥३१॥नकांक्षेविजयंकृ
॥१६॥ ष्णनचराज्यंसुखानिच॥किन्नो
राज्येनगोविंदकिंभोगेर्जीवितेन
वा॥३२॥एषामर्थेकांक्षितन्नोरा
ज्यंभोगाःसुखानिच॥तइमेवस्थि ॥१६॥
तायुद्धेप्राणांस्त्यक्त्वाधनानिच॥३३॥

आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैवच
पितामहाः॥मातुलाः श्वशुराः पौ
त्राः शालाः संबंधिनस्तथा॥३४॥
एतान्नहंतुमिछामिघ्नतोपिमः
धुसूदन॥अपित्रैलोक्यराज्य
स्यहेतोकिंनुमहीकृते॥३५॥निह

स्य धार्त्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्या
ज्जनार्दन ॥ पापमेवाश्रयेदस्मान्
हत्वैतानाततायिनः ॥३६॥ तस्मान्ना
र्हा वयं हंतुं धार्त्तराष्ट्रान्स्वबांधवा
न् ॥ स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः
स्याम माधव ॥३७॥ यद्यप्येते न प

श्यंति लोभोपहतचेतसः॥ कुल
क्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकं
॥३८॥ कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापा
दस्मान्निवर्त्तितुं॥ कुलक्षयकृतं
दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन॥३९॥ कु
लक्षये प्रणश्यंति कुलधर्माः सना

भ.गी.१ तनाः॥ धर्मेनष्टेकुलंकृत्स्नमधर्मो
॥१८॥ भिभवत्युत॥४०॥अधर्माभिभवा
त्कृष्णप्रदुष्यंतिकुलस्त्रियः॥स्त्री
षुदुष्टासुवार्ष्णेयजायतेवर्णसंक
रः॥४१॥संकरोनरकायैवकुलघ्ना ॥१८॥
नांकुलस्यच॥पतंतिपितरोह्येषां

लुप्तपिंडोदकक्रियाः॥४२॥दोषै
रेतैः कुलघ्नानां वर्णसंकरकारकै
ः॥उत्साद्यंते जातिधर्माः कुलध
र्माश्च शाश्वताः॥४३॥उत्सन्नकु
लधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशु

भग॰१ श्रम॥ अहो बत महत्पापं कर्तुं व्य
॥१९॥ वसिता वयं॥ यद्राज्यसुखलोभेन
हंतुं स्वजनमुद्यताः॥४५॥ यदि माम
प्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः॥
धार्त्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमत १९
रं भवेत्॥४६॥ संजय उवाच॥ एव

मुक्त्वार्जुनः संख्ये रथोपस्थउपा
विशत्॥ विसृज्य सशरं चापं शो
कसंविग्नमानसः॥४७॥ ओं तत्
सदिति श्रीमद्भगवद्गीतासूपनि
षत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्री
कृष्णार्जुनसंवादे अर्जुनविषादयो

भग॰ गो॰नाम प्रथमोध्यायः ॥ ॥ ॥
२० श्रीकृष्णार्पणमस्तु श्रीरस्तु ॥
श्रीलक्ष्मीनारायणप्रसन्नु

२०

ममापनुद्याद्यच्छोकमुच्छोषण
मिंद्रियाणां॥अवाप्यभूमावसप
त्नमृद्धंराज्यंसुराणामपिचाधिप
त्यं॥८॥संजयउवाच॥एवँक्त्वाहृ मु
षीकेशंगुडाकेशःपरंतप॥नयो
त्स्यइतिगोविंदमुक्त्वातूष्णींबभू

भ०२ वह ॥९॥ तमुवाच हृषीकेशः प्रह
॥२३॥ संन्निव भारत ॥ सेनयोरुभयोर्मे
ध्ये विषीदंतमिदं वचः ॥१०॥ श्रीभ
गवानुवाच ॥ अशोच्यानन्वशो
चस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे गता २३
सूनगतासूंश्च नानुशोचंति पंडिः

ताः ॥११॥ न त्वेवाहं जातु नासं न त्वं ने
मे जनाधिपाः ॥ न चैव न भविष्या
मः सर्वे वयमतः परं ॥१२॥ देहिनो
स्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ॥
तथा देहांतरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्य
ति ॥१३॥ मात्रास्पर्शास्तु कौंतेय शी
तोष्णसुखदुःखदाः ॥ आगमापा

यिनोनित्यास्तांस्तितिक्षस्वभारत
॥१४॥ यंहिनव्यथयंत्येतेपुरुषंपुरु
षर्षभ॥ समदुःखसुखंधीरंसोमृत
त्वायकल्पते॥१५॥ नासतोविद्यतेभा
वोनाभावोविद्यतेसतः॥ उभयोरपि
दृष्टोंतस्त्वनयोस्तत्वदर्शिभिः॥१६॥
अविनाशितुतद्विद्धियेनसर्वमिदंत

तं॥ विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्
कर्तुमर्हति॥१७॥ अंतवंत इमे देहानि
त्यस्योक्ताः शरीरिणः॥ अनाशिनोप्र
मेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत॥१८॥ य
एनं वेत्ति हंतारं यश्चैनं मन्यते हतं॥ उ
भौ तौ न विजानीतो नायं हंति न हंन्यते॥
॥१९॥ न जायते म्रियते वा कदाचिन्ना

भग॰२ यंभूत्वाभवितावानभूयः॥अजोनि
॥२५॥ त्यःशाश्वतोयंपुराणोनहंन्यतेहन्य
मानेशरीरे॥२०॥वेदाविनाशिनंनित्यं
यएनमजमव्ययं॥कथंसपुरुषःपार्थ
कंघातयतिहंतिकं॥२१॥वासांसिजी
र्णानियथाविहायनवानिगृह्णातिनरो ॥२५॥
पराणि॥तथाशरीराणिविहायजीर्णा

न्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥२२॥
नैनं छिंदंति शस्त्राणि नैनं दहति पा
वकः ॥ न चैनं क्लेदयंत्यापो न शोषय
ति मारुतः ॥२३॥ अछेद्योयमदाह्यो
यमक्लेद्योशोष्य एव च ॥ नित्यः सर्व
गतः स्थाणुरचलोयं सनातनः ॥२४॥
अव्यक्तोयमचिंत्योयमविकार्योय

भग०२ मुच्यते॥तस्मादेवंविदित्वैनंनानुशो
॥२६॥ चितुमर्हसि॥२५॥अथचैनंनित्यजा
तंनित्यंवामन्यसेमृतं॥तथापित्वंम
हाबाहोनैनंशोचितुमर्हसि॥२६॥जा
तस्यहिध्रुवोमृत्युर्ध्रुवंजन्ममृतस्यच
॥तस्मादपरिहार्येर्थेनत्वंशोचितुम ॥२६॥
र्हसि॥२७॥अव्यक्तादीनिभूतानिव्य

क्तमध्यानिभारत॥अव्यक्तनिधनान्ये
वतत्रकापरिदेवना॥२८॥आश्चर्यवत्प
श्यतिकश्चिदेनमाश्चर्यवद्वदतितथैव
चान्यः॥आश्चर्यवच्चैनमन्यःशृणोति
श्रुत्वाप्येनंवेदनचैवकश्चित्॥२९॥देही
नित्यमवध्योयंदेहेसर्वस्यभारत॥तस्मा
सर्वाणिभूतानिनत्वंशोचितुमर्हसि॥३०॥

भ०२ स्वधर्ममपिचावेक्ष्यनविकंपितुमर्हसि
॥२७॥ ।धर्म्माद्धियुद्धाच्छ्रेयोन्यत्क्षत्रियस्यनवि
द्यते॥३१॥यदृच्छयाचोपपन्नंस्वर्गद्वार
मपावृतं॥सुखिनःक्षत्रियाःपार्थलभं।
तेयुद्धमीदृशं॥३२॥अथचेत्त्वमिमंध
र्म्यंसंग्रामंनकरिष्यसि॥ततःस्वधर्मं। ॥२७॥
कीर्त्तिंचहित्वापापमवाप्स्यसि॥३३॥

अकीर्त्तिं चापि भूतानि कथयिष्यंति तेव्ययां॥ संभावितस्य चाकीर्त्तिर्मरणादतिरिच्यते॥३४॥ भयाद्रणादुपरतं मंस्यंते त्वां महारथाः॥ येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवं॥३५॥ अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यंति तवाहिताः॥ निंदंतस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किं॥३६॥

भ०गी०२ हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे
॥२८॥ महीं॥ तस्मादुत्तिष्ठ कौंतेय युद्धाय कृत
निश्चयः॥३७॥ सुखदुःखे समे कृत्वाला
भालाभौ जयाजयौ॥ ततो युद्धाय युज्य
स्व नैवं पापमवाप्स्यसि॥३८॥ एषा ते
भिहिता सांख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु॥ ॥३९॥
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबंधं प्रहा

स्यसि॥३९॥नेहाभिक्रमनाशोस्ति
प्रत्यवायोनविद्यते॥स्वल्पमप्यस्य
धर्मस्यत्रायतेमहतोभयात्॥४०॥व्य
वसायात्मिकाबुद्धिरेकेहकुरुनंदन।
बहुशाखाह्यनंताश्चबुद्धयोव्यवसा
यिनां॥४१॥यामिमांपुष्पितांवाचंप्र
वदंत्यविपश्चितः॥वेदवादरताःपार्थ

नान्यदस्तीतिवादिनः॥४२॥कामात्मानः
स्वर्गपराजन्मकर्मफलप्रदां॥क्रिया
विशेषबहुलांभोगैश्वर्यगतिंप्रति॥४३॥
भोगैश्वर्यप्रसक्तानांतयापहृतचे
तसां॥व्यवसायात्मिकाबुद्धिःसमा
धौनविधीयते॥४४॥त्रैगुण्यविषः
यावेदानिस्त्रैगुण्योभवार्जुन॥निर्द्वं

द्वो नित्यसत्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवाः
न्॥४५॥ यावानर्थ उदपाने सर्वतः संप्लु
तोदके॥ तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य
विजानतः॥४६॥ कर्मण्येवाधिकारस्ते
मा फलेषु कदाचन॥ मा कर्मफलहेतुः
र्भूर्मा ते संगोस्त्वकर्मणि॥४७॥ योगस्थः कु
रु कर्माणि संगं त्यक्त्वा धनंजय॥ सिद्ध्य

भ०२ सिध्योः समोभूत्वा समत्वंयोगउच्य
॥३०॥ ते॥४८॥ दूरेणह्यवरंकर्मबुद्धियोगा
द्धनंजय। बुद्धौशरणमन्विच्छकृपणाः
फलहेतवः॥४९॥ बुद्धियुक्तोजहाती
ह उभेसुकृतदुष्कृते। तस्माद्योगाय ॥३०॥
युज्यस्वयोगःकर्मसुकौशलं॥५०॥
कर्मजंबुद्धियुक्ताहि फलंत्यक्त्वाम

नीषिणः॥ जन्मबंधविनिर्मुक्ताः पदं
गछंत्यनामयं॥५१॥ यदा ते मोहकलि
लं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति॥ यदा गंतासि
निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च॥५२॥
श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति
निश्चला॥ समाधावचला बुद्धिस्त
दा योगमवाप्स्यसि॥५३॥ अर्जुन उवा

भ०२ च॥ स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधि-
॥३१॥ स्थस्य केशव॥ स्थितधीः किं प्रभाषे
त किमासीत व्रजेत किं॥५४॥ श्रीभ-
गवानुवाच॥ प्रजहाति यदा कामान्
सर्वान्पार्थ मनोगतान्॥ आत्मन्येवा
त्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते॥५५॥ ॥३१॥
दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगत

स्पृहः ॥ वीतरागभयक्रोधः स्थित
धीर्मुनिरुच्यते ॥५६॥ यः सर्वत्रानभि
स्नेहस्तत्तत्प्राप्य शुभाशुभं ॥ नाभिनं
दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥५७॥
यदा संहरते चायं कूर्मोंगानीव सर्वशः ॥
इंद्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रति
ष्ठिता ॥५८॥ विषया विनिवर्त्तंते निरा

हारस्यदेहिनः॥रसवर्ज्यंरसोप्यस्य
परंदृष्ट्वानिवर्त्तते॥५९॥यततोह्यपि
कौंतेयपुरुषस्यविपश्चितः॥इंद्रि
याणिप्रमाथीनिहरंतिप्रसभंमनः
॥६०॥तानिसर्वाणिसंयम्ययुक्तआ
सीतमत्परः॥वशेहियस्येंद्रियाणित
स्यप्रज्ञाप्रतिष्ठिता॥६१॥ध्यायतोवि

षयान्पुंसः संगस्तेषूपजायते॥ संगा
म त्संजायते काः कामात्क्रोधोभिजायते
॥६२॥ क्रोधाद्भवति संमोहः संमोहा
त्स्मृतिविभ्रमः॥ स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धि
नाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति॥६३॥ रा
गद्वेषवियुक्तैस्तु विषयानिंद्रियैश्च
रन्॥ आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादम

भग०२ धिगच्छति॥६४॥प्रसादे सर्वदुःखा
॥३३॥ नां हानिरस्योपजायते॥प्रसन्नचेत
सो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते॥६५॥ना
स्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भा
वना॥न चाभावयतः शांतिरशांतस्य
कुतः सुखं॥६६॥इंद्रियाणां हि चरतां ॥३३॥
यन्मनोनुविधीयते॥तदस्य हरतिप्रः

59

ज्ञां वायुर्नावमिवांभसि ॥६७॥ तस्माद्य
स्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ॥ इं
द्रियाणींद्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रति
ष्ठिता ॥६८॥ या निशा सर्वभूतानां तस्यां
जागर्ति संयमी ॥ यस्यां जाग्रति भूतानि
सा निशा पश्यतो मुने ॥६९॥ आपूर्यमा
णमचलप्रतिष्ठं समुद्रमापः प्रविशं

अ०२ तियद्वत्॥तद्वत्कामायंप्रविशंतिस
॥३४॥ र्वेसशांतिमाप्नोतिनकामकामी॥७०॥
विहायकामान्यःसर्वान्पुमांश्चरतिनि
स्पृहः॥निर्ममोनिरहंकारःसशांतिम
धिगच्छति॥७१॥एषाब्राह्मीस्थितिः
पार्थनैनांप्राप्यविमुह्यति॥स्थित्वास्या ॥३४॥
मंतकालेपिब्रह्मनिर्वाणमृच्छति॥७२॥

ओंतत्सदिति श्रीमद्भगवद्गीतासू
पनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंवादे सांख्ययोगो
नाम द्वितीयोध्यायः ॥ ७२ ॥ ओं
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शुभं भवतु ।
श्रीरस्तु ॥ श्रीकृष्ण प्रसन्न ॥ ॥

॥३५॥

इति भगवद्गीताद्वितीयोध्यायः

॥३५॥

ओं॥ अर्जुन उवाच॥ ज्यायसी चेत्क
र्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन॥ तत्किं क
र्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव॥१॥
व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसी
व मे॥ तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोऽह
माप्नुयां॥२॥ श्रीभगवानुवाच॥ लो
केऽस्मिन् द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता म

भ०३ यानघ॥ज्ञानयोगेनसांख्यानांकर्म
॥३६॥ योगेनयोगिनां॥३॥नकर्मणामनारं
भान्नैष्कर्म्यंपुरुषोश्नुते॥नचसंन्यस
नादेवसिद्धिंसमधिगच्छति॥४॥नहि
कश्चित्क्षणमपिजातुतिष्ठत्यकर्मकृ
त्॥कार्यतेह्यवशःकर्मसर्वःप्रकृति ॥३६॥
जैर्गुणैः॥५॥कर्मेंद्रियाणिसंयम्यः

य आस्ते मनसा स्मरन्॥ इंद्रियार्थान्वि
मूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते॥६॥ य
स्त्विंद्रियाणि मनसा नियम्यारभतेर्जुन
कर्मेंद्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते
॥७॥ नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यक
र्मणः॥ शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्ध्येदक
र्मणः॥८॥ यज्ञार्थात्कर्मणोन्यत्र लोकोयं

भ०३ कर्मबंधनः॥ तदर्थं कर्म कौंतेय मुक्तसंगः
॥२७॥ समाचर॥९॥ सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरो
वाच प्रजापतिः॥ अनेन प्रसविष्यध्वमेष
वोस्त्विष्टकामधुक्॥१०॥ देवान्भावयता
नेन ते देवा भावयंतु वः॥ परस्परं भावयं
नः श्रेयः परमवाप्स्यथ॥११॥ इष्टान्भोगा ॥२७॥
न्हि वो देवा दास्यंते यज्ञभाविताः॥ तैर्दत्ता

न प्रदायैभ्यो यो भुंक्ते स्तेन एव सः ॥१२॥
यज्ञशिष्टाशिनः संतो मुच्यंते सर्वकि
ल्बिषैः ॥ भुंजंते ते त्वघं पापा ये पचं
त्यात्मकारणात् ॥१३॥ अन्नाद्भवंति भू
तानि पर्जन्यादन्नसंभवः ॥ यज्ञाद्भव
ति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥१४॥
कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमु

।भ०३।।द्भवं।।तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्र
।।३८।। तिष्ठितं।।१५।।एवं प्रवर्त्तितं चक्रं नानुव
र्त्तयतीह यः।।अघायुरिंद्रियारामो मो
घं पार्थ स जीवति।।१६।।यस्त्वात्मरतिरे
व स्यादात्मतृप्तश्च मानवः।।आत्मन्येव
च संतुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते।।१७।।नै ।।३८।।
व तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन

न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः॥१८॥ तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर॥ असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः॥१९॥ कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः॥ लोकसंग्रहमेवापि संपश्यन्कर्तुमर्हसि॥२०॥ यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः॥

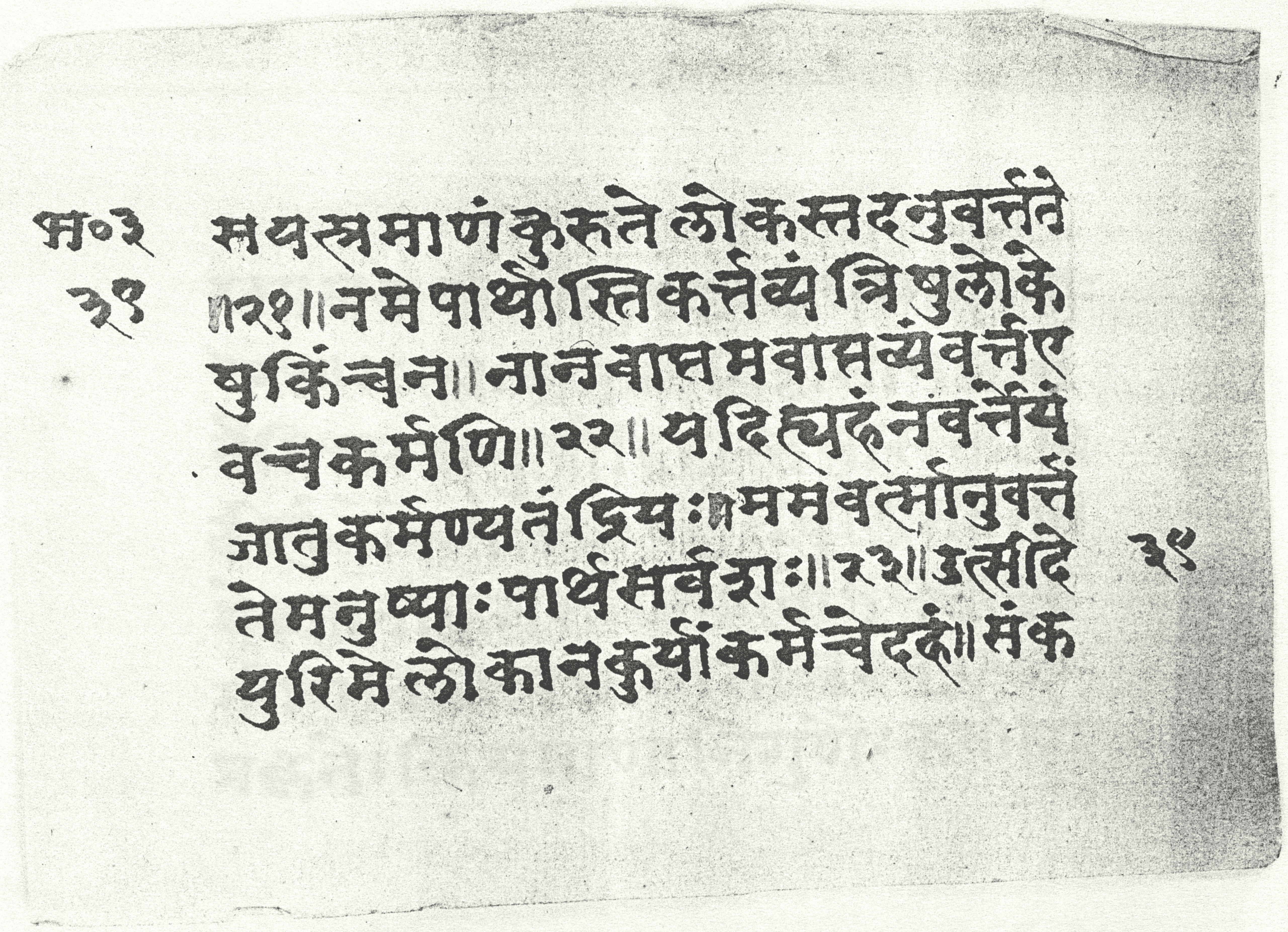

भ०३ सयत्प्रमाणंकुरुतेलोकस्तदनुवर्त्तते
३९ ॥२१॥नमेपार्थास्तिकर्त्तव्यंत्रिषुलोके
षुकिंचन॥नानवाप्तमवाप्तव्यंवर्त्तए
वचकर्मणि॥२२॥यदिह्यहंनवर्त्तेयं
जातुकर्मण्यतंद्रितः॥ममवर्त्मानुवर्त्तं
तेमनुष्याःपार्थसर्वशः॥२३॥उत्सीदे ३९
युरिमेलोकानकुर्यांकर्मचेदहं॥संक

रस्य च कर्त्तास्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः
॥२४॥ सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कु
र्वंति भारत॥ कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चि
कीर्षुर्लोकसंग्रहं॥२५॥ न बुद्धिभेदं जन
येदज्ञानां कर्मसंगिनां॥ जोषयेत्सर्वक
र्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन्॥२६॥
प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि

भ०३ सर्वशः॥अहंकारविमूढात्माकर्त्ताह
४० मितिमन्यते॥२७॥तत्वविन्तुमहाबा
होगुणकर्मविभागयोः॥गुणागुणेः
षुवर्त्तंतइतिमत्वानसज्जते॥२८॥प्र
कृतेर्गुणसंमूढाःसज्जंतेगुणकर्मः
सु॥तानकृत्स्नविदोमंदान्कृत्स्नवि ४०
न्नविचालयेत्॥२९॥मयिसर्वाणि

कर्माणि सन्यस्याध्यात्मचेतसा॥ निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥३०॥ ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठंति मानवाः॥ श्रद्धावंतोनसूयंतो मुच्यंते तेपि कर्मभिः॥३१॥ ये त्वेतदभ्यसूयंतो नानुतिष्ठंति मे मतं॥ सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टानचेतसः॥३२॥ स

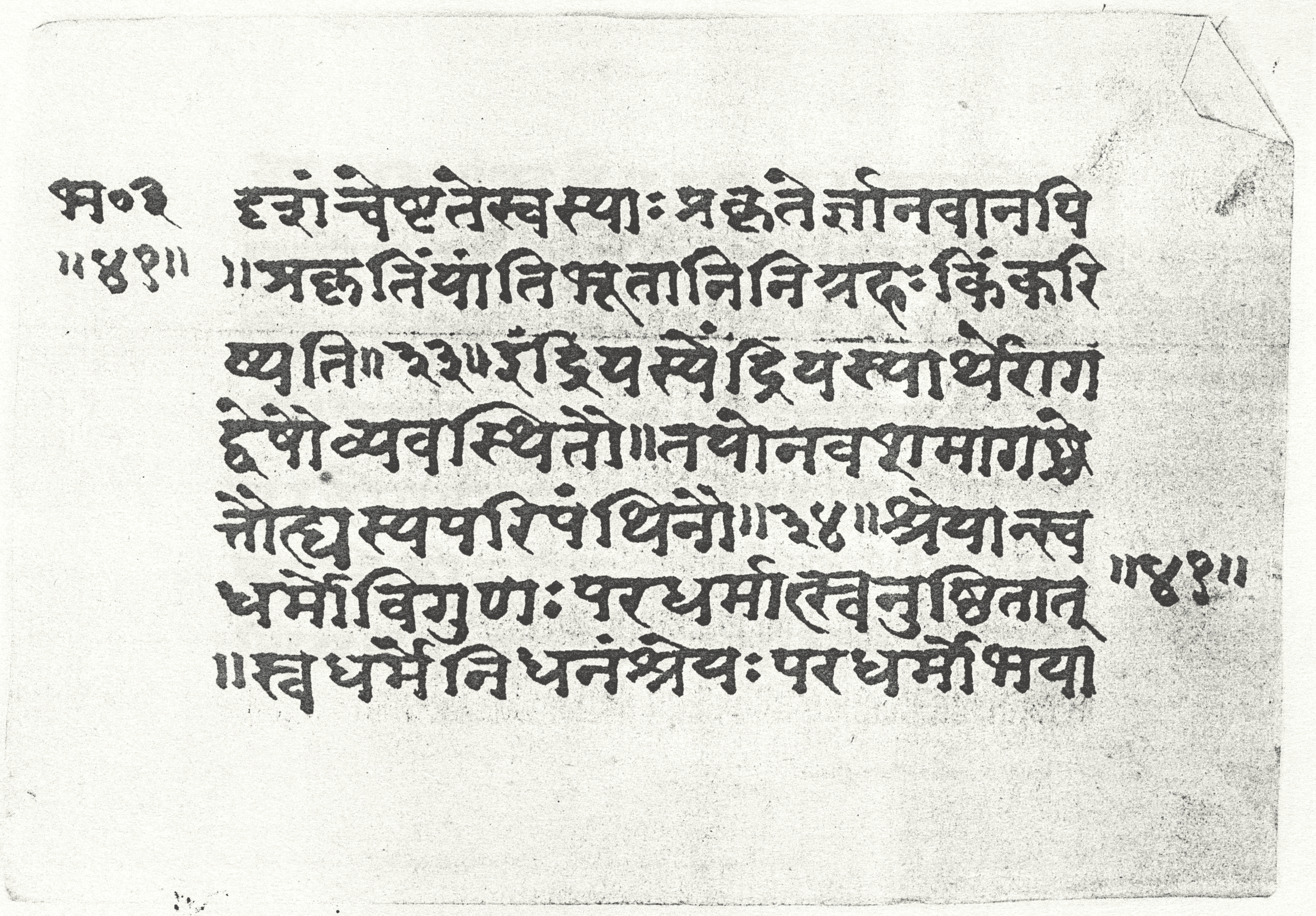

भ०१ सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि
॥४१॥ ॥ प्रकृतिं यांति भूतानि निग्रहः किं करि
ष्यति ॥ ३३ ॥ इंद्रियस्येंद्रियस्यार्थे राग
द्वेषौ व्यवस्थितौ ॥ तयोर्न वशमागछे
त्तौ ह्यस्य परिपंथिनौ ॥ ३४ ॥ श्रेयान्स्व
धर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ॥४१॥
॥ स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भया

वहः ॥३५॥ अर्जुन उवाच ॥ अथकेनप्र
युक्तोयं पापं चरतिपूरुषः ॥ अनिच्छन्न
पिवार्ष्णेय बलादिव नियोजितः ॥३६॥
श्रीभगवानुवाच ॥ कामएष क्रोधए
ष रजोगुणसमुद्भवः ॥ महाशनो महापा
प्मा विद्ध्येनमिहवैरिणं ॥३७॥ धूमेना
व्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च ॥ य

भ०३ योल्बेनावृतोगर्भस्तथातेनेदमावृ
४२ तं॥३८॥आवृतंज्ञानमेतेनज्ञानिनो
नित्यवैरिणा॥कामरूपेणकौंतेयदुः
पूरेणानलेनच॥३९॥इंद्रियाणिमनो
बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते॥एतैर्वि
मोहयत्येषज्ञानमावृदेहिनं॥४०॥त ४२
स्मात्वमिंद्रियाण्यादौनियम्यभर

तर्षभ ॥ पाप्मानं प्रदि ह्येनं ज्ञानवि
ज्ञाननाशनं ॥४१॥ इंद्रियाणिं राण्या प
हुरिंद्रियेभ्यः परं मनः ॥ मनसस्तु
परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥४२॥
एवं बुद्धेः परं बुध्वा संस्तभ्यात्मान
मात्मना ॥ जहि शत्रुं महाबाहो का
मरूपं दुरासदं ॥४३॥ ओं तत्सदिति

भग०३ श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मः
४३ विद्यायांयोगशास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनः
संवादेकर्मयोगोनामतृतीयोध्याः
यः ॥ ॐ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु
॥ श्रीरस्तु ॥ श्री ॥ श्रीरस्तु ॥ ४३

अ०४ श्रीभगवानुवाच॥ इमंविवस्वतेयो
४४ गंप्रोक्तवानहमव्ययं॥ विवस्वान्म
नवेप्राहमुनिरिक्ष्वाकवेब्रवीत्॥१॥
एवंपरंपराप्राप्तमिदंराजर्षयोवि
दुः॥ सकालेनेहमहतायोगोनष्टःप
रंतप॥२॥ सएवायंमयातेद्ययोगःप्रो ४४
क्तःपुरातनः॥ भक्तोसिमेसखाचेति

रहस्यंह्येतदुत्तमं॥३॥ अर्जुनउवाच
॥ अपरंभवतोजन्मपरंजन्मविवस्वतः
कथमेतद्विजानीयांत्वमादौप्रोक्तवा
निति॥४॥ श्रीभगवानुवाच॥ बहूनि
मेव्यतीतानिजन्मानितवचार्जुन ता
न्यहंवेदसर्वाणिनत्वंवेत्थपरंतप ५
अजोपिसन्नव्ययात्माभूतानामीश्व

भ०४ रोपिसन्॥प्रकृतिंस्वामधिष्ठायसं
॥४५॥ भवाम्यात्ममायया॥६॥यदायदाहि
धर्मस्यग्लानिर्भवतिभारत॥अभ्यु
त्थानमधर्मस्यतदात्मानंसृजाम्यहं
॥७॥परित्राणायसाधूनांविनाशा
यचदुष्कृताम्॥धर्मसंस्थापनार्था ॥४५॥
यसंभवामियुगेयुगे॥८॥जन्मकर्म

च मे दिव्य मेवं यो वेत्ति तत्वतः॥त्यक्त्वा
देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोर्जुन॥९॥
वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपा
श्रिताः॥बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भा
वगताः॥१०॥ये यथा मां प्रपद्यंते तांस्त
थैव भजाम्यहं॥ मम वर्त्मानुवर्त्तंते म
नुष्याः पार्थ सर्वशः॥११॥ कांक्षंतः क

म०४ र्मणां सिद्धिं यजंत इह देवताः ॥ क्षिप्रं हि
॥४६॥ मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥१२॥
चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभा
गशः ॥ तस्य कर्तारमपि मां विध्यक
र्तारमव्ययं ॥१३॥ न मां कर्माणि लिंपं
ति न मे कर्मफले स्पृहा ॥ इति मां यो ॥४६॥
ऽभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥१४॥

एवंज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षु
भिः॥ कुरु कर्मैव तस्मात्वं पूर्वैः पूर्वत
रं कृतं॥१५॥ किं कर्म किमकर्मेति क
वयोप्यत्र मोहिताः॥ तत्ते कर्म प्रव
क्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेशुभात्
॥१६॥ कर्मणोह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं
च विकर्मणः॥ अकर्मणश्च बोद्धव्यं

भ०४ गहनाकर्मणोगतिः॥१७॥ कर्मण्य
४७ कर्मयःपश्येदकर्मणिचकर्मयः॥
सबुद्धिमान्मनुष्येषु सयुक्तःकृत्स्न
कर्मकृत्॥१८॥ यस्य सर्वेसमारंभाः
कामसंकल्पवर्जिताः॥ ज्ञानाग्निदग्ध
कर्माणंतमाहुःपंडितंबुधाः॥१९ त्यः ४७
क्त्वाकर्मफलासंगंनित्यतृप्तोनिराः

श्रयः॥ कर्मण्यभिप्रवृत्तोपिनैवकिं
चित्करोतिसः॥२०॥ निराशीर्यतचि
त्तात्मात्यक्तसर्वपरिग्रहः॥ शारीरंके
वलंकर्मकुर्वन्नाप्नोतिकिल्बिषं॥२१॥
यदृच्छालाभसंतुष्टोद्वंद्वातीतोविम
त्सरः॥ समःसिद्धावसिद्धौचकृत्वापि
ननिबध्यते॥२२॥ गतसंगस्यमुक्त

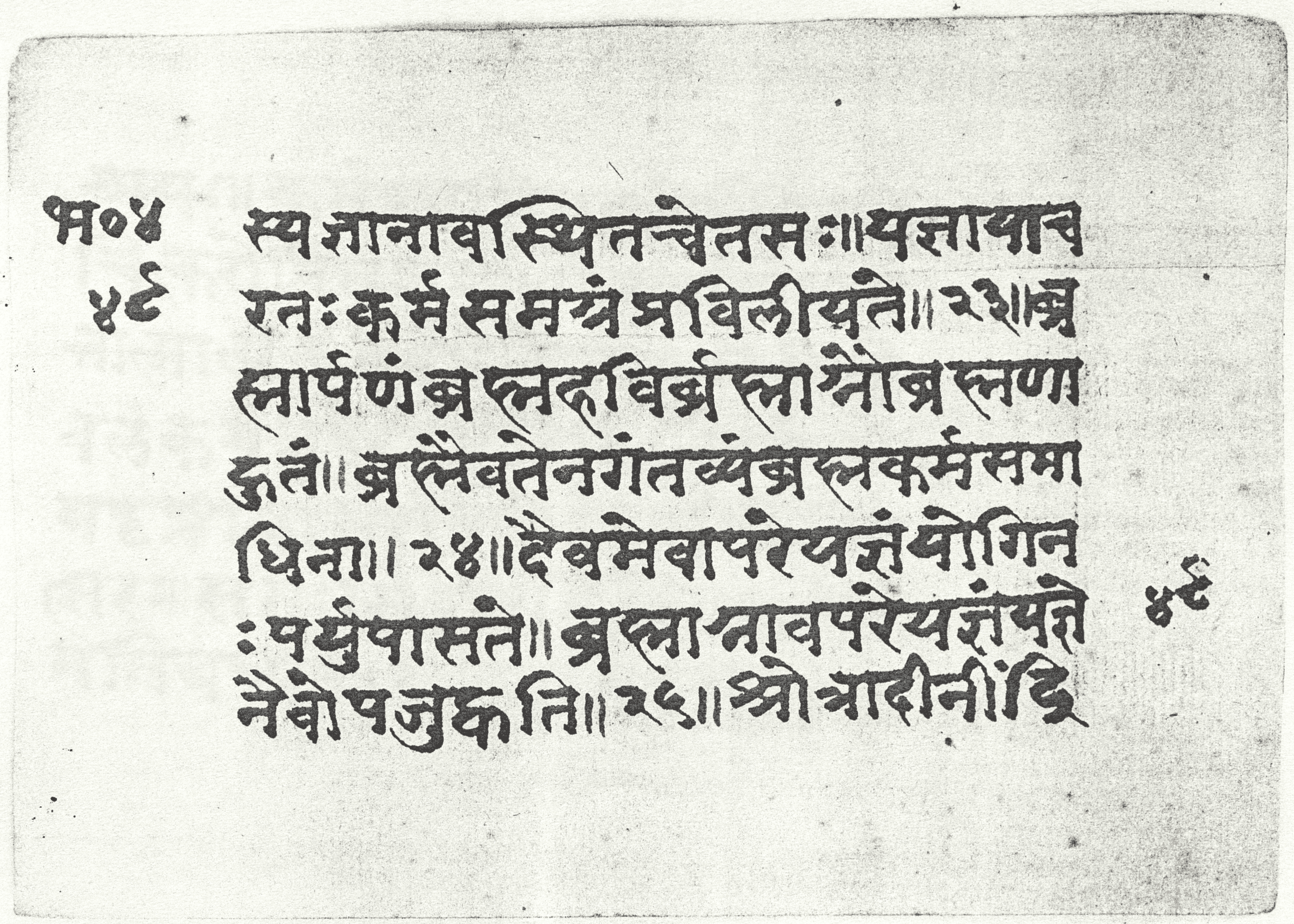

भ०४ स्य ज्ञानावस्थितचेतसः॥ यज्ञायाच
४८ रतः कर्म समग्रं प्रविलीयते॥ २३॥ ब्र
ह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा
हुतं॥ ब्रह्मैव तेन गंतव्यं ब्रह्मकर्मसमा
धिना॥ २४॥ दैवमेवापरे यज्ञं योगिन
ः पर्युपासते॥ ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञे ४८
नैवोपजुह्वति॥ २५॥ श्रोत्रादीनींद्रि

याण्यन्ये संयमाग्निषु जुह्वति ॥ शब्दादीन्विषयानन्य इंद्रियाग्निषु जुह्वति ॥२६॥ सर्वाणींद्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे ॥ आत्मसंयमयोगाग्नौ जुह्वति ज्ञानदीपिते ॥२७॥ द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे ॥ स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः॥

[illegible] भ०४॥
॥४१॥

॥२८॥अपानेजुह्वतिप्राणंप्राणेपा
नंतथापरे॥प्राणापानगतीरुध्वाप्रा
णायामपरायणाः॥२९॥अपरेनिय
ताहाराःप्राणान्प्राणेषुजुह्वति॥स
र्वेप्येतेयज्ञविदोयज्ञक्षपितकल्म ॥४१॥
षाः॥३०॥यज्ञशिष्टामृतभुजोयांति
ब्रह्मसनातनं॥नायलोकोस्त्ययज्ञ

स्य कुतोन्यः कुरुसत्तम ॥ ३१ ॥ एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे ॥ कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥ ३२ ॥ श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परंतप ॥ सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते ॥ ३३ ॥ तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्ने

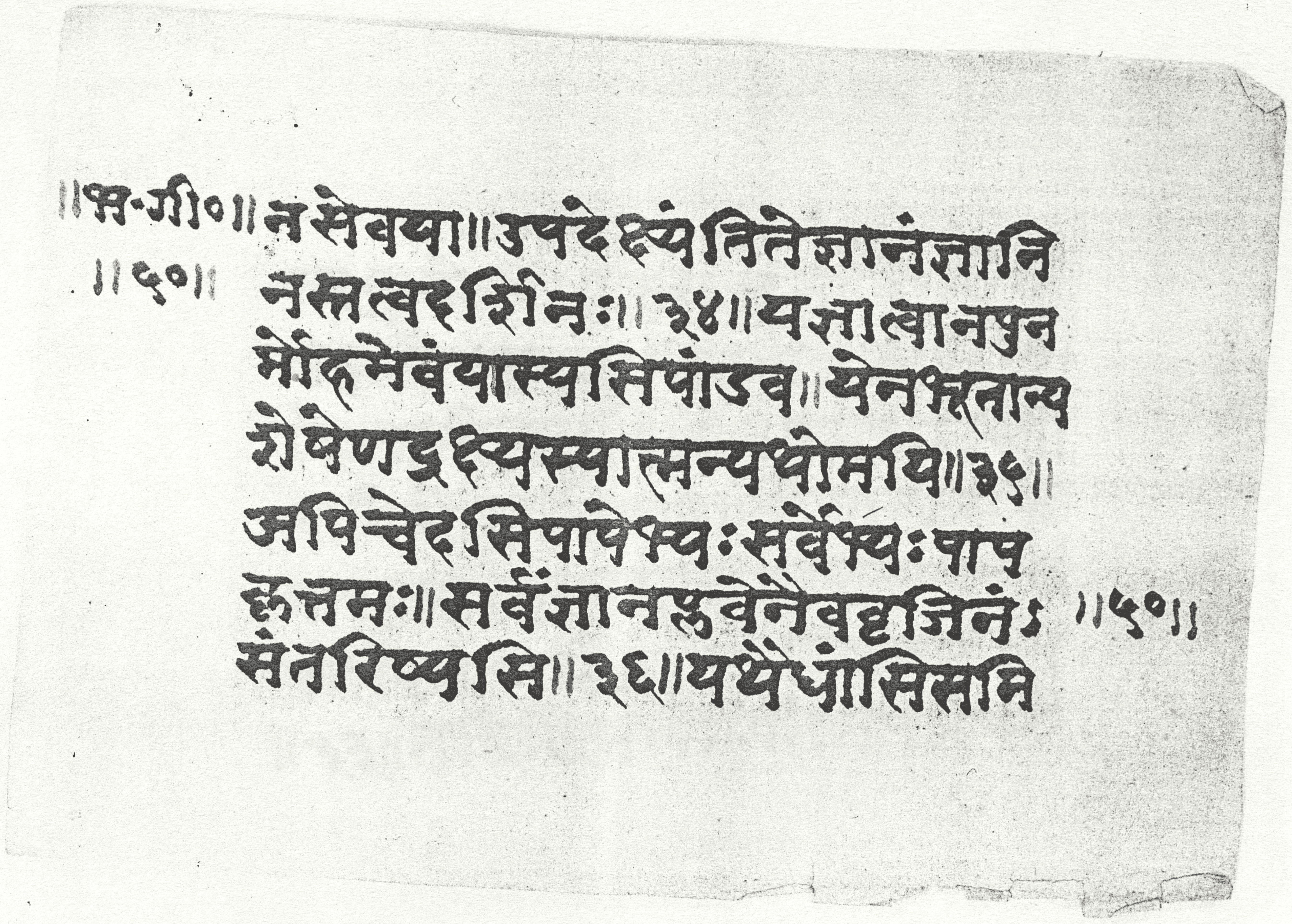

||भ·गी०|| न सेवया || उपदेक्ष्यंति ते ज्ञानं ज्ञानि
||५०|| नस्तत्वदर्शिनः || ३४ || यज्ज्ञात्वा न पुन
र्मोहमेवं यास्यसि पांडव || येन भूतान्य
शेषेण द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि || ३५ ||
अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पाप
कृत्तमः || सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं ||५०||
संतरिष्यसि || ३६ || यथैधांसि समि

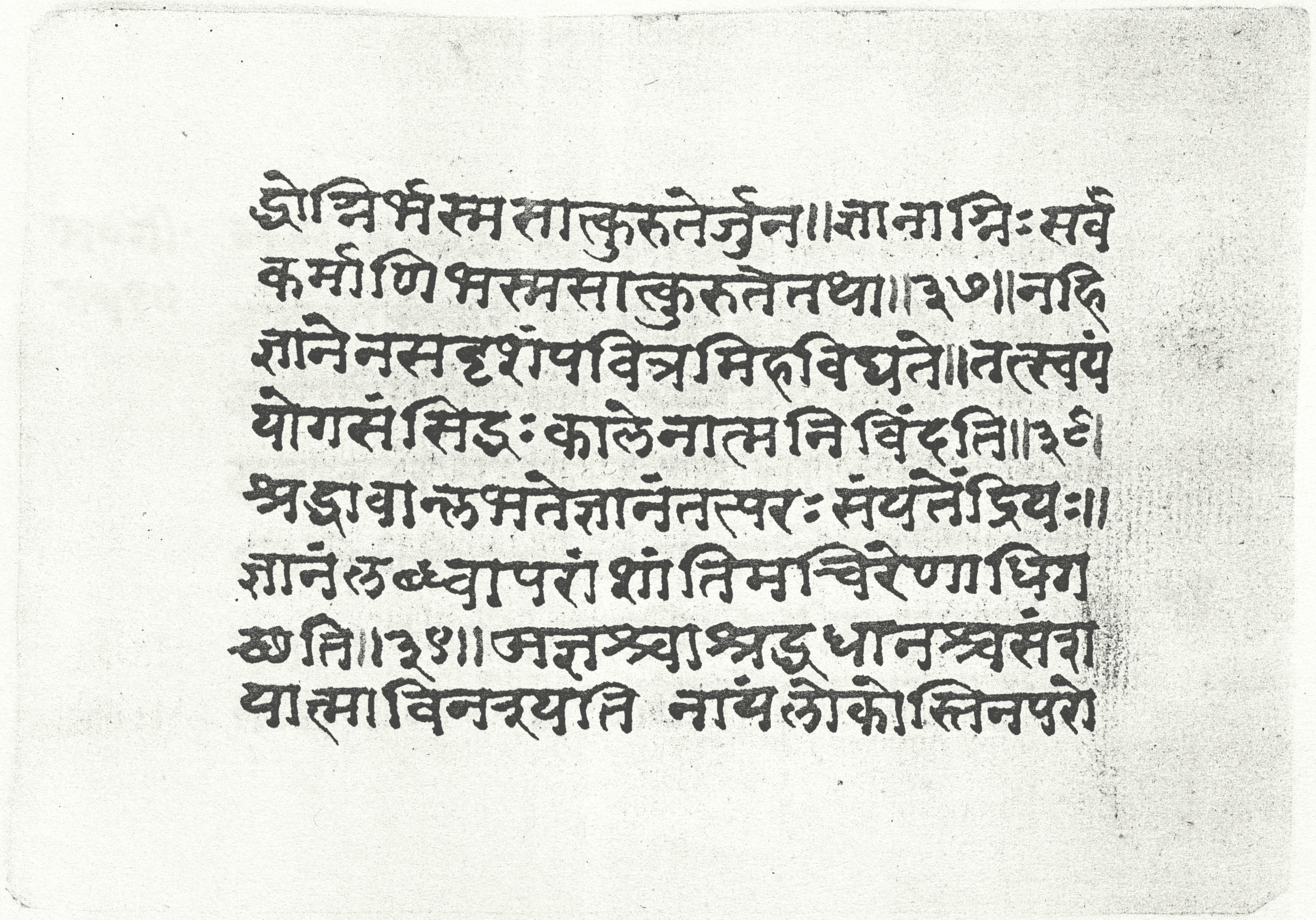

द्धोग्निर्भस्मसात्कुरुतेर्जुन॥ज्ञानाग्निः सर्वं
कर्माणि भस्मसात्कुरुतेतथा॥३७॥नहि
ज्ञानेनसदृशंपवित्रमिहविद्यते॥तत्स्वयं
योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विंदति॥३८॥
श्रद्धावांल्लभतेज्ञानंतत्परः संयतेंद्रियः॥
ज्ञानंलब्ध्वापरांशांतिमचिरेणाधिग
च्छति॥३९॥अज्ञश्चाश्रद्दधानश्चसंश
यात्माविनश्यति नायंलोकोस्तिनपरो

93

भ०गी० न सुखं संशयात्मनः ॥४०॥ योगसंन्यस्त
॥५१॥ कर्माणं ज्ञानसंछिन्नसंशयं ॥ आत्मवंतं न
कर्माणि निबध्नंति धनंजय ॥४१॥ तस्मा
दज्ञानसंभूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः ॥
छित्वैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भा ५१
रत ॥४२॥ ओं तत्सदिति श्रीमद्भगवद्गी०
तासूपनि० देब्रह्मार्पणयोगो नाम चतु०र्थः

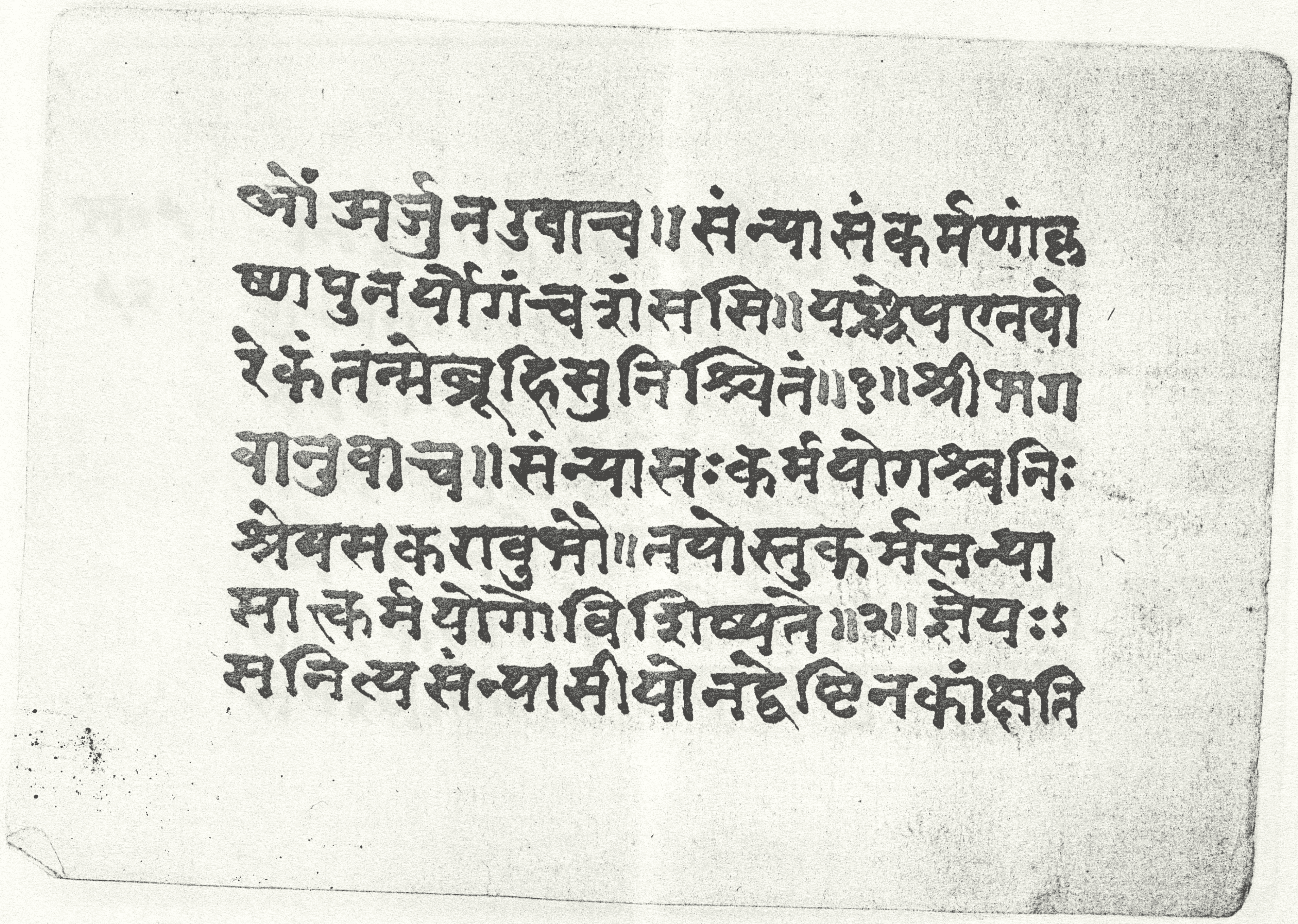

ओं अर्जुन उवाच ॥ संन्यासं कर्मणां कृ
ष्ण पुनर्योगं च शंससि ॥ यच्छ्रेय एतयो
रेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितं ॥ १ ॥ श्री भग
वानुवाच ॥ संन्यासः कर्मयोगश्च निः
श्रेयसकरावुभौ ॥ तयोस्तु कर्मसंन्या
सात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ २ ॥ ज्ञेयः
स नित्यसंन्यासी यो न द्वेष्टि न कांक्षति

म०५
५२

निर्द्वंद्वोहिमहाबाहोसुखंबंधात्प्र
मुच्यते॥३॥सांख्ययोगौपृथग्बालाः
प्रवदंतिनपंडिताः॥एकमप्यास्थि
तःसम्यगुभयोर्विंदतेफलं॥४॥यत्सां
ख्यैःप्राप्यतेस्थानंतद्योगैरपिगम्य
ते॥एकंसांख्यंचयोगंचयःपश्यति
सपश्यति॥५॥सन्यासस्तुमहाबाहो

५२

दुःखमाप्तुमयोगतः॥ योगयुक्तो मुनि
र्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति॥ ६॥ योगयु
क्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेंद्रियः॥
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लि
प्यते॥ ७॥ नैव किंचित्करोमीति युक्तो
मन्येत तत्ववित्॥ पश्यन्शृण्वन्स्पृ
शन्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपन्श्वसन्

भ०५ ॥ ८ ॥ प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्नि
६३ मिषन्नपि ॥ इंद्रियाणींद्रियार्थेषु व
र्तंत इति धारयन् ॥ ९ ॥ ब्रह्मण्याधा
य कर्माणि संगंत्यक्त्वा करोति यः ॥
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवां
भसा ॥ १० ॥ कायेन मनसा बुद्ध्या केव ६३
लैरिंद्रियैरपि योगिनः कर्म कुर्वंति

संगत्यक्त्वात्मशुद्धये॥११॥युक्तःक
र्मफलंत्यक्त्वाशांतिमाप्नोतिनैष्ठि
कीं॥अयुक्तःकामकारेणफलेस
क्तोनिबध्यते॥१२॥सर्वकर्माणिम
नसासन्न्यस्यास्तेसुखंवशी॥नवद्वा
रेपुरेदेहीनैवकुर्वन्नकारयन्॥१३
नकर्तृत्वंनकर्माणिलोकस्यसृज

गी०५ तिप्रभुः॥नकर्मफलसंयोगंस्वभा
५४ वस्तुप्रवर्त्तते॥१४॥नादत्तेकस्यचि
त्पापंनचैवसुकृतंविभुः॥अज्ञाने
नावृतंज्ञानंतेनमुह्यंतिजंतवः॥१५॥
ज्ञानेनतुतदज्ञानंयेषांनाशितम
मात्मनः॥तेषामादित्यवज्ज्ञानंप्र ५४
काशयतितत्परं॥१६॥तद्बुद्धयस्त

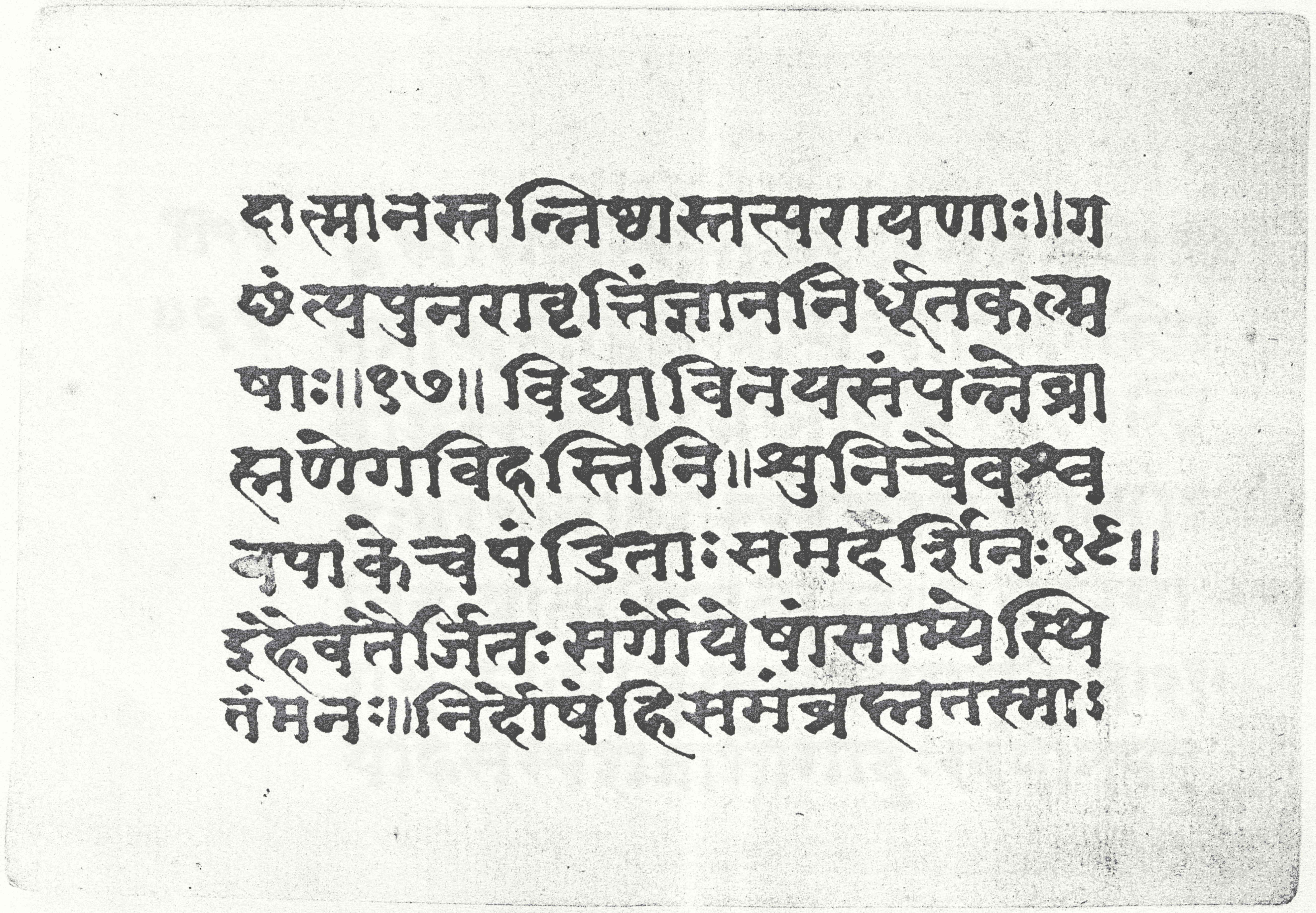

दात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः॥ग
छंत्यपुनरावृत्तिंज्ञाननिर्धूतकल्म
षाः॥१७॥ विद्याविनयसंपन्नेब्रा
ह्मणेगविदस्तिनि॥शुनिचैवश्व
पाकेचपंडिताःसमदर्शिनः१८॥
इहैवतैर्जितःसर्गोयेषांसाम्येस्थि
तंमनः॥निर्दोषंहिसमंब्रह्मतस्मा

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1756
Dist. Nagpur

भ०५ ब्रह्मणि ते स्थिताः॥१९॥ न प्रहृष्येत्प्रि
॥५५॥ यं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियं॥ स्थिर
बुद्धिरसंमूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि स्थि
तः॥२०॥ बाह्यास्पर्शेष्वसक्तात्मा
विंदत्यात्मनि यत्सुखं॥ स ब्रह्मयो ।५५॥
गयुक्तात्मा सुखमक्षय्यमश्नुते।२१।
ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय ए

वते॥ आद्यंतवंतः कौंतेय न तेषु रम
ते बुधः॥२२॥ शक्नोतीहैव यः सोढुं
प्राक् शरीरविमोक्षणात्॥ कामक्रो
धोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः॥२३॥
योंतःसुखोंतराराम स्तथांतर्ज्योति
रेव यः॥ स योगी ब्रह्म निर्वाणं ब्रह्म

भूतोधिगच्छति॥२४॥ लभंते ब्रह्मनि
र्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः॥ छिः
न्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहितेरताः
॥२५॥ कामक्रोधवियुक्तानां यतीनां
यतचेतसां॥ अभितो ब्रह्मनिर्वाणं व
र्तते विदितात्मनां॥२६॥ स्पर्शान्कृत्वा

बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवांतरेभ्रुवोः॥प्रा
णापानौसमौकृत्वानासाभ्यंतरचारि
णौ॥२७॥यतेंद्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्ष
परायणः॥विगतेच्छाभयक्रोधोयःस
दामुक्तएवसः॥२८॥भोक्तारंयज्ञतप
सांसर्वलोकमहेश्वरं॥सुहृदंसर्वभू
तानांज्ञात्वामांशांतिमृच्छति॥२९॥

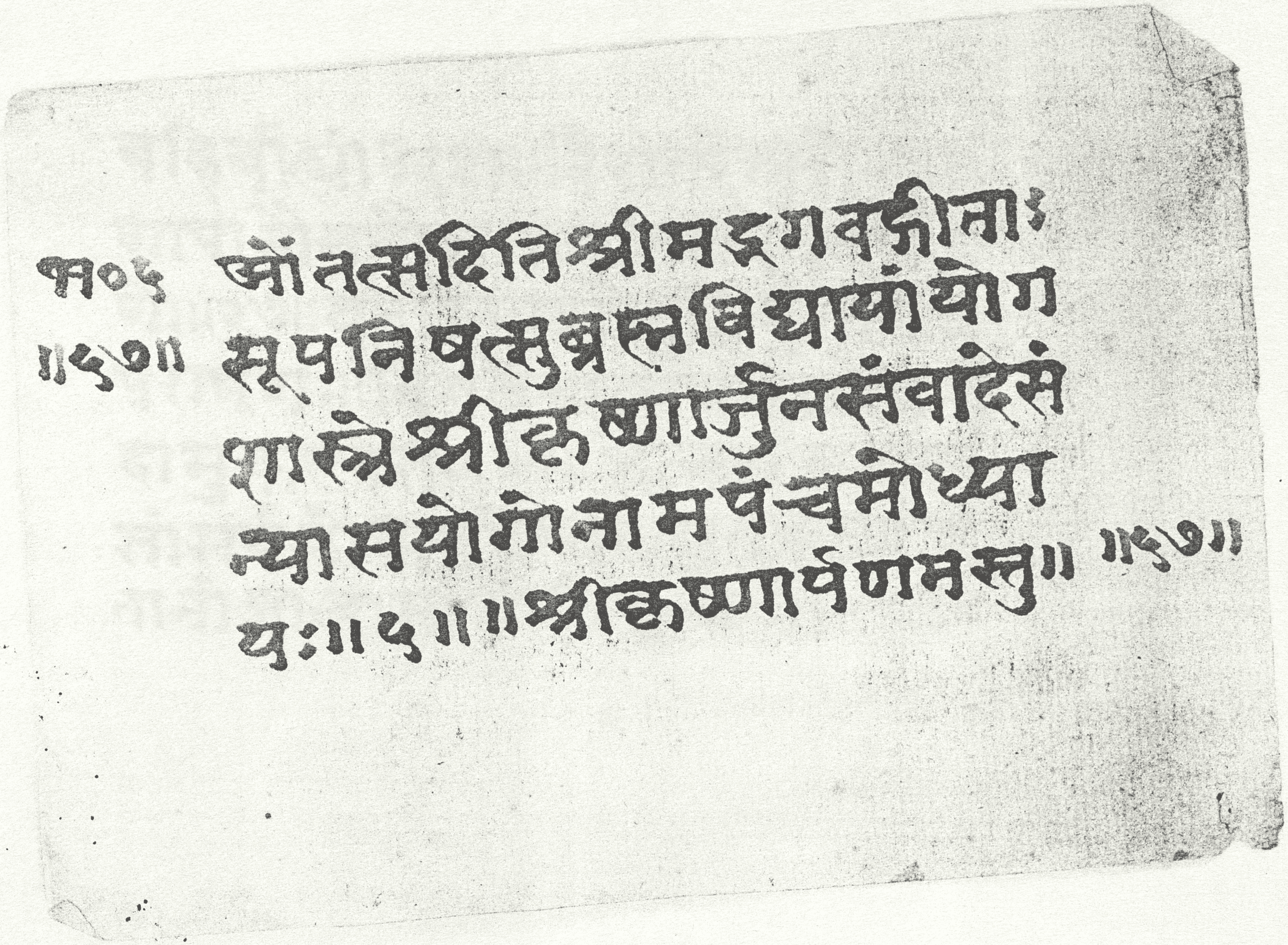

भा०५ ओंतत्सदितिश्रीमद्भगवद्गीता:
॥५७॥ सूपनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोग
शास्त्रेश्रीकृष्णार्जुनसंवादेसं
न्यासयोगोनामपंचमोध्या
यः॥५॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥५७॥

ओं श्रीभगवानुवाच ॥ अनाश्रितः
कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ॥ स सं
न्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाऽ
क्रियः ॥१॥ यं संन्यासमिति प्राहुर्यो
गं तं विडि पांडव ॥ न ह्यसंन्यस्तसं
कल्पो योगी भवति कश्चन ॥२॥
आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्य

भ०६
५९

ते॥ योगारूढस्यतस्यैव शमः कारण
मुच्यते॥ ३॥ यदा हि नेंद्रियार्थेषु न क
र्मस्वनुषज्जते॥ सर्वसकल्पसंन्याः
सी योगारूढस्तदोच्यते॥ ४॥ उद्धरेदा
त्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत्॥
आत्मैव ह्यात्मनो बंधुरात्मैव रिपु
रात्मनः॥ ५॥ बंधुरात्मात्मनस्तस्य ये

५९

नात्मैवात्मना जितः ॥ अनात्मनस्तु श
त्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ जिता
त्मानः प्रशांतस्य परमात्मा समाहितः ॥
॥ शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानाप
मानयोः ॥ ७ ॥ ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा
कूटस्थो विजितेंद्रियः ॥ युक्त इत्युच्य
ते योगी समलोष्टाश्मकांचनः ॥ ८ ॥

भ०६ सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्य
॥५९॥ बंधुषु॥साधुष्वपिचपापेषुसमबु
द्धिर्विशिष्यते॥९॥योगीयुंजीतसत
तमात्मानंरहसिस्थितः॥एकाकी
यतचित्तात्मानिराशीरपरिग्रहः
॥१०॥शुचौदेशेप्रतिष्ठाप्यस्थिर ॥५९॥
मासनमात्मनः॥नात्युच्छ्रितंनाति

नीचं चैलाजिनकुशोत्तरं॥११॥ तत्रै
काग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेंद्रियक्रि
यः॥ उपविश्यासने युंज्याद्योगमा
त्मविशुद्धये॥१२॥ समं कायशिरो
ग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः॥ संप्र
क्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलो

भ०६ कयन्॥१३॥प्रशांतात्माविगतभीर्ब्र
॥ ६० ॥ ह्मचारिव्रतेस्थितः॥मनःसंयम्य
मच्चित्तोयुक्तआसीतमत्परः॥१४॥
युंजन्नेवंसदात्मानंयोगीनियतमा
नसः॥शांतिंनिर्वाणपरमांमत्संस्था
मधिगच्छति॥१५॥नात्यश्नतस्तुयो ॥ ६० ॥
गोस्तिनचैकांतमनश्नतः॥नचाति

स्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैवर्जुन ॥१६॥ चा
युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य क
र्मसु ॥ युक्तस्वप्नावबोडस्य योगो भ
वति दुःखहा ॥१७॥ यदा विनियतंऽ
चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते ॥ निस्पृहः
सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥१८॥

भ०६ यथादीपोनिवातस्थोनेंगते सोपमा
६१ स्मृता योगिनोयतचित्तस्ययुंजतो
योगमात्मनः १९ यत्रोपरमतेचि
त्तंनिरुद्धंयोगसेवया यत्रचैवात्म
नात्मानंपश्यन्नात्मनितुष्यति २० ६१
सुखमात्यंतिकंयत्तद्बुद्धिग्राह्यम
तींद्रियं वेत्तियत्रनचैवायंस्थितश्च

लतिनत्वतः २१ यंलब्ध्वाचापरं
लाभंमन्यतेनाधिकंततः यस्मिंस्थि
तोनदुःखेनगुरुणापिविचाल्यते
२२ तंविद्यादुःसंयोगंवियोगंयोग
संज्ञितं सनिश्चयेनयोक्तव्योयो
गोनिर्विंण्णचेतसः २३ संकल्प
प्रभवान्कामांस्त्यक्त्वासर्वानशेषतः

भ०६ मनसैवेंद्रियग्रामं विनियम्य समंत
६२ नः २४ शनैः शनैः रुपरमेद्बुध्या
धृतिगृहीतया आत्मसंस्थं मनः कृ
त्वा न किंचिदपि चिंतयेत् २५ यतो
यतो निश्चरति मनश्चंचलमस्थिरं
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं ६२
नयेत् २६ प्रशांतमनसं ह्येनं यो
गिनं सुखमुत्तमं उपैति शांतरज

संब्रह्मभूतमकल्मषं २७ युंजन्ने
वंसदात्मानंयोगीविगतकल्मषः
सुखेनब्रह्मसंस्पर्शमत्यंतंसुखम
श्नुते २८ सर्वभूतस्थमात्मानंसर्व
भूतानिचात्मनि ईक्षतेयोगयुक्ता
त्मासर्वत्रसमदर्शनः २९ योमांप
श्यतिसर्वत्रसर्वंचमयिपश्यति त

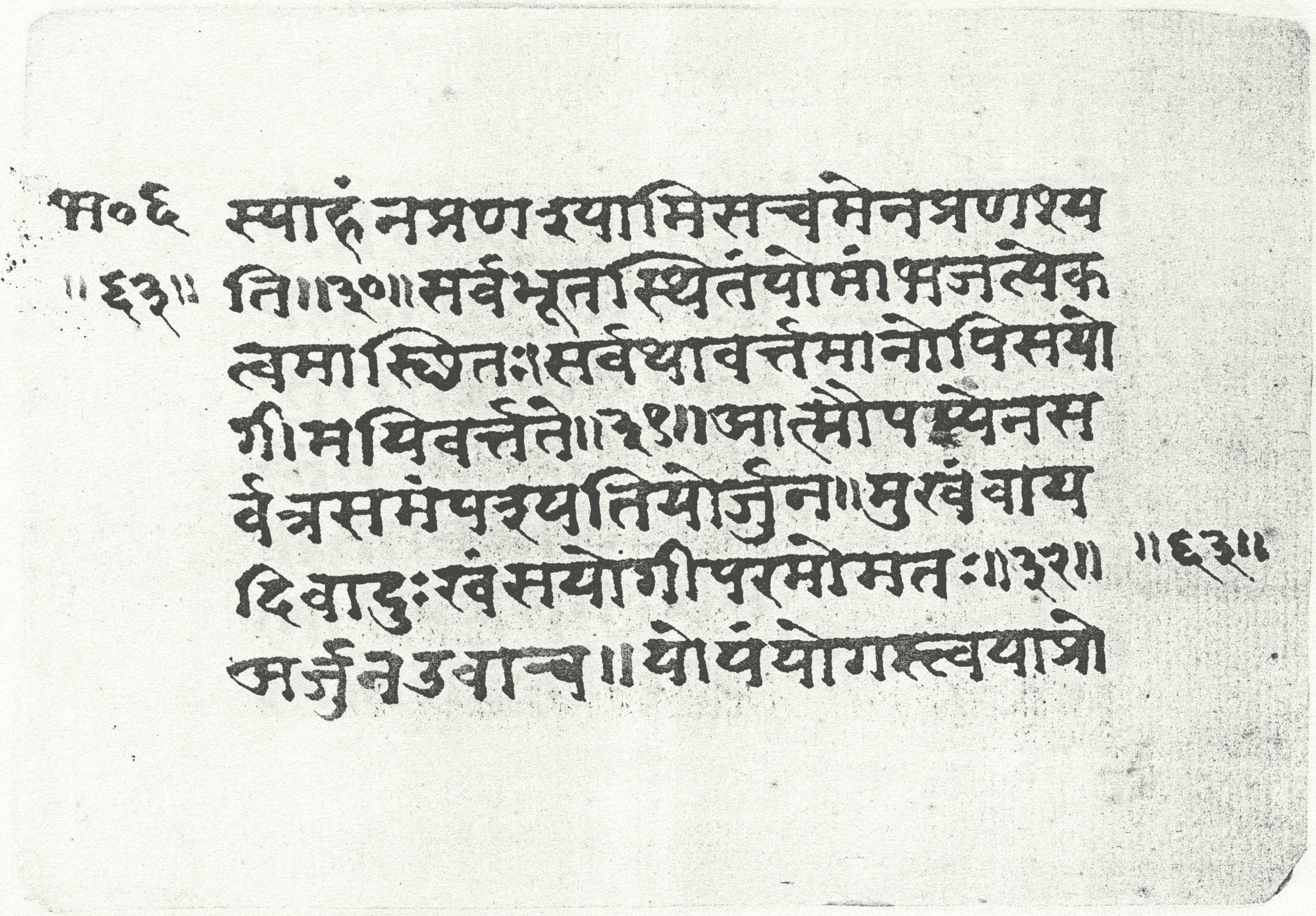

अ०६ स्याहंनप्रणश्यामिसचमेनप्रणश्य
॥६३॥ ति॥३०॥सर्वभूतस्थितंयोमांभजत्येक
त्वमास्थितःसर्वथावर्त्तमानोऽपिसयो
गीमयिवर्त्तते॥३१॥आत्मौपम्येनस
र्वत्रसमंपश्यतियोर्जुन॥सुखंवाय
दिवादुःखंसयोगीपरमोमतः॥३२॥ ॥६३॥
अर्जुनउवाच॥योयंयोगस्त्वयाप्रो

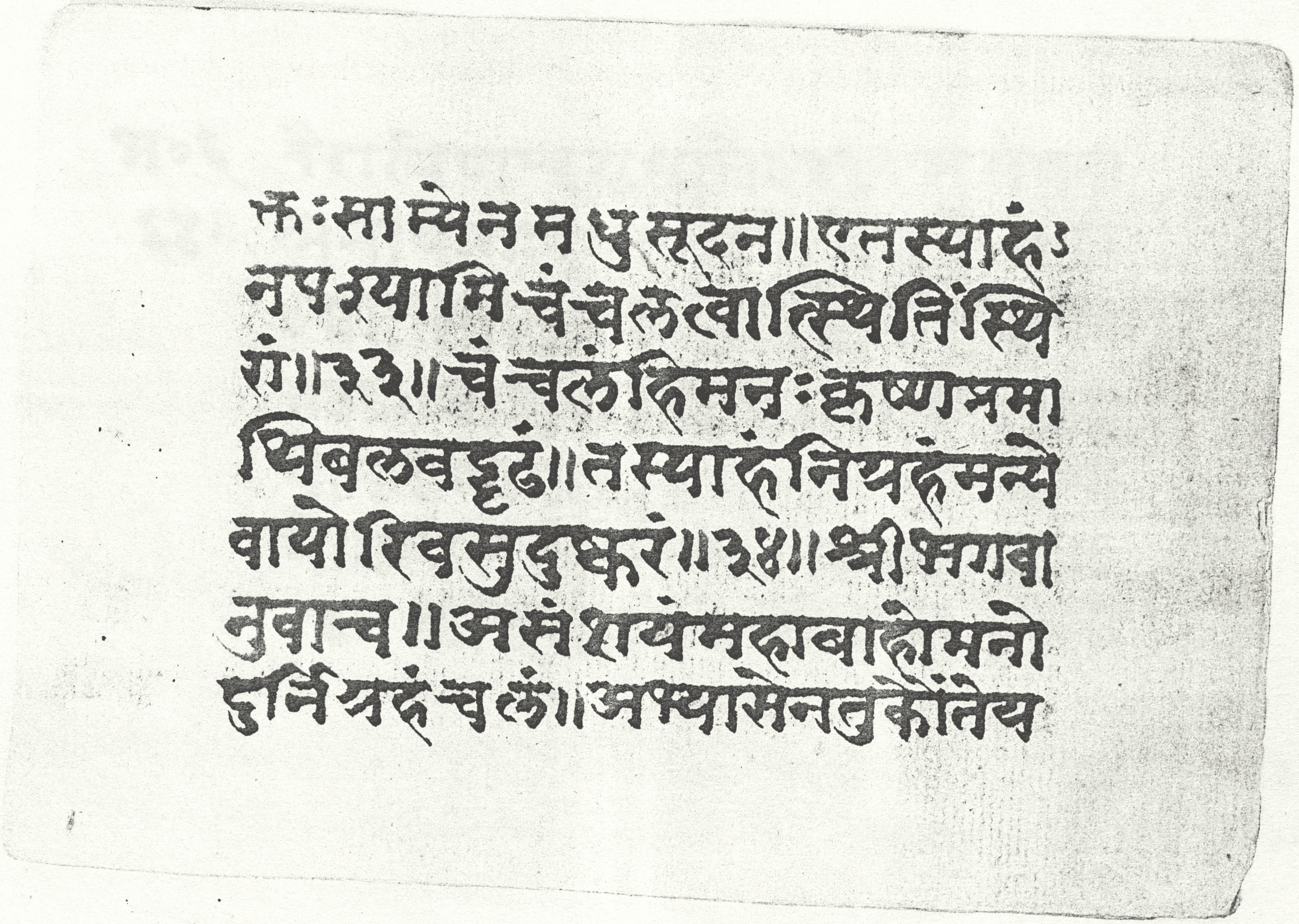

कः साम्येन मधुसूदन ॥ एतस्याहं
न पश्यामि चंचलत्वात्स्थितिं स्थि
रां ॥३३॥ चंचलं हि मनः कृष्ण प्रमा
थि बलवद्दृढं ॥ तस्याहं निग्रहं मन्ये
वायोरिव सुदुष्करं ॥३४॥ श्रीभगवा
नुवाच ॥ असंशयं महाबाहो मनो
दुर्निग्रहं चलं ॥ अभ्यासेन तु कौंतेय

भ० ६ वैराग्येणचगृह्यते॥३५॥ असंयता
६४॥ त्मनायोगोदुःप्रापइतिमेमतिः॥व
श्यात्मनातुयततांशक्योवाप्तुमुपतः
॥३६॥अर्जुनउवाच॥अयतिश्रद्
योपेतोयोगाच्चलमानसः अप्राप्य
योगसंसिद्धिंकांगतिंकृष्णगच्छति ६४
३७ कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्ना

120

भ्रमिवनश्यति अप्रतिष्ठोमहाबा
हो विमूढो ब्रह्मणः पथि ३८ एत
न्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः
त्वदन्यः संशयःस्यास्य छेत्तानह्यु
पपद्यते ३९ श्रीभगवानुवाच॥
पार्थनैवेहनामुत्र विनाशस्तस्यवि

॥म०६॥ घते॥ न दिकल्याणकृत्कश्चिदुर्ग
॥६५॥ तिंतातगच्छति॥४०॥ प्राप्यपुण्यकृ
तांलोकानुषित्वाशाश्वतीःसमाः॥
शुचीनांश्रीमतांगेहेयोगभ्रष्टोभि
जायते॥४१॥ अथवायोगिनामेवकु ॥६५॥
लेभवतिधीमतां॥ एतड्डिदुर्लभतः
रंलोकेजन्मयदीदृशं॥४२॥ नतत्रबु

द्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकं॥ य
तते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनं
दन॥ ४३॥ पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रि
यते ह्यवशोऽपि सः॥ जिज्ञासुरपि
योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्त्तते॥ ४४॥
प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्ध

॥अ०६॥ किल्बिषः॥ अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो
६७॥ यातिपरांगतिं॥४५॥तपस्विभ्योधि
कोयोगीज्ञानिभ्योपिमतोधिकः॥
।कर्मिभ्यश्चाधिकोयोगीतस्मा
द्योगीभवार्जुन॥४६॥योगिनाम
पिसर्वेषांमद्गतेनांतरात्मना॥श्र ॥६७॥
द्धावान्भजतेयोमांसमेयुक्तत

मोमतः ॥ ४७ ॥ औंनत्सदितिश्री
मद्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्र
ह्मविद्यायांयोगशास्त्रे श्रीकृ
ष्णार्जुनसंवादे आत्मसंयोगो
नामषष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ ओंम्
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ॥

ओं श्रीभगवानुवाच ॥ मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युंजन्मदाश्रयः ॥ असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥१॥ ज्ञानं तेहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ॥ यज्ज्ञात्वा नेह भूयोन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥२॥ मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति

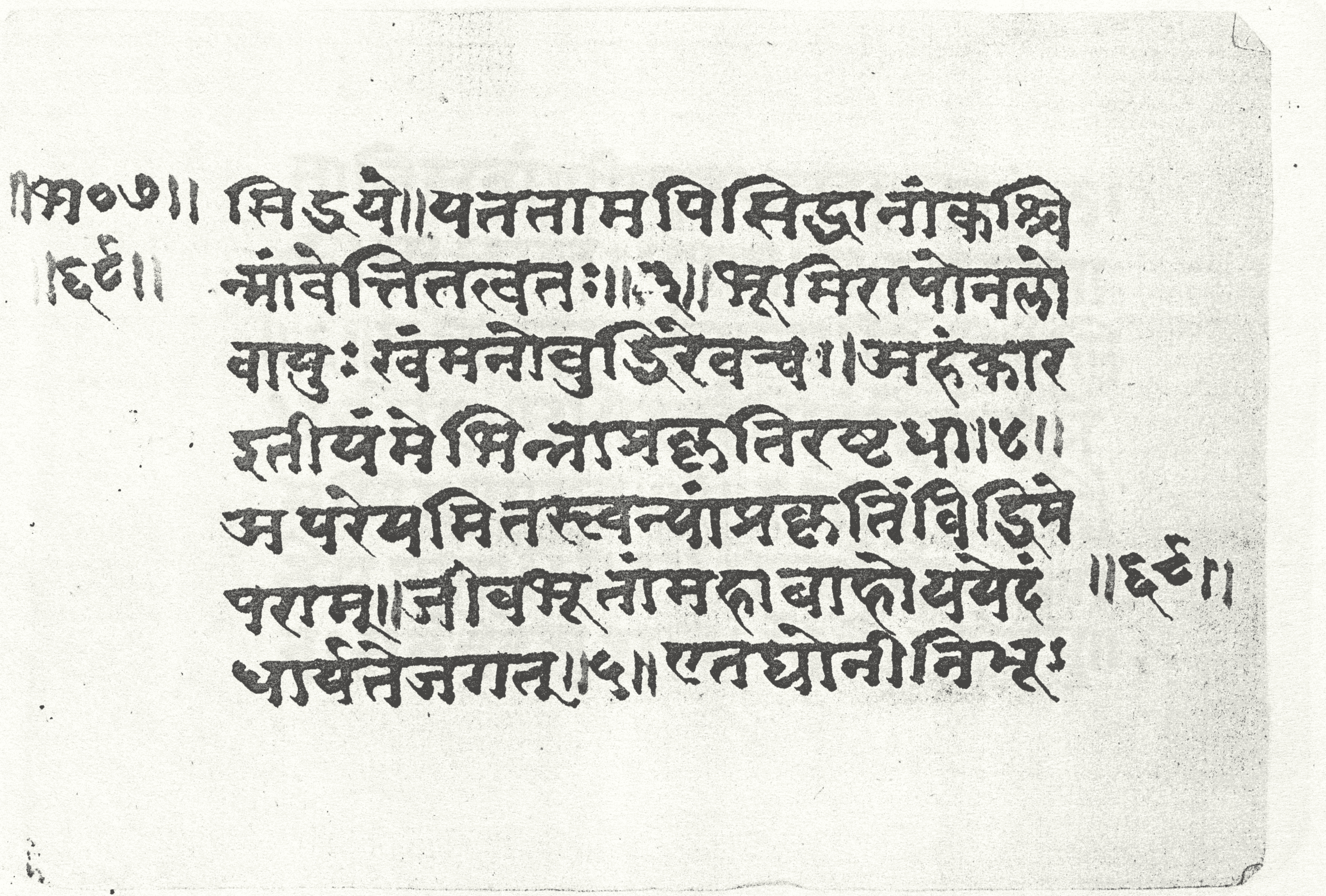

॥गी०७॥ सिद्धये॥यततामपिसिद्धानांकश्चि
॥६८॥ न्मांवेत्तितत्वतः॥३॥भूमिरापोनलो
वायुःखंमनोबुद्धिरेवच॥अहंकार
इतीयंमेभिन्नाप्रकृतिरष्टधा॥४॥
अपरेयमितस्त्वन्यांप्रकृतिंविद्धिमे
परां॥जीवभूतांमहाबाहोययेदं ॥६८॥
धार्यतेजगत्॥५॥एतद्योनीनिभूः

127

तानिसर्वाणीत्युपधारय॥ अहंकृ
त्स्नस्यजगतः प्रभवः प्रलयस्तथा
॥६॥मत्तः परतरंनान्यत्किंचिदस्ति
धनंजय॥मयिसर्वमिदंप्रोतंसूत्रे
मणिगणाइव॥७॥रसोहमप्सुकौं
तेयप्रभास्मिशशिसूर्ययोः॥प्रण
वः सर्ववेदेषुशब्दः खेपौरुषंनृषु॥

॥भ० ७॥ ॥८॥ पुण्यो गंधः पृथिव्यां च तेजश्चा
॥६१॥ स्मि विभावसौ॥ जीवनं सर्वभूतेषु त
पश्चास्मि तपस्विषु॥९॥ बीजं मां
सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनं॥
बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्वि
नामहं॥१०॥ बलं बलवतां चाहं का ॥६१॥
मरागविवर्जितं॥ धर्माविरुद्धो भू

तेषुकामोस्मि भरतर्षभ॥११॥ येचै
वसात्विकाभावा राजसास्तामसा
श्चये॥ मत्तएवेतितान्विद्धिनत्व
हंतेषुतेमयि॥१२॥ त्रिभिर्गुणमयै
र्भावैरेभिः सर्वमिदंजगत्॥ मोहि
तंनाभिजानातिमामेभ्यः परम
व्ययं॥१३॥ दैवीह्येषागुणमयी

॥अ०७॥ मम माया दुरत्यया॥ मामेव ये प्रपद्यं
॥७०॥ ते माया मेतां तरंति ते॥१४॥ न मां दु
ष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यंते नराधमाः॥
मायया पहृतज्ञाना आसुरं भावमा
श्रिताः॥१५॥ चतुर्विधा भजंते मां ज ॥७०॥
नाः सुकृतिनोर्जुन॥ आर्त्तो जिज्ञा

सुरर्थार्थीज्ञानीच भरतर्षभ॥१६॥
तेषांज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्वि
शिष्यते॥ प्रियोहिज्ञानिनोत्यर्थम
हं सच्च मम प्रियः॥१७॥ उदाराः स
र्वएवैतेते ज्ञानीत्वात्मैवमेमतं॥आ
स्थितः सहियुक्तात्मामामेवानु

त्त मां गतिं ॥ १८ ॥ बहूनां जन्मनामं
ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ॥ वासुदेवः स
र्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥ १९ ॥
कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यंतेन्य
देवताः ॥ तं तं नियममास्थाय प्रकृ
त्या नियता स्वया ॥ २० ॥ यो यो यां यां त

तुंभक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति॥ त
स्यतस्याचलांश्रद्धांतामेवविदधा
म्यहं॥२१॥ सतयाश्रद्धयायुक्तस्त
स्याराधनमीहते॥ लभतेचततःका
मान्मयैवविहितान्हितान्॥२२॥अं
तवत्तुफलंतेषांतद्भवत्यल्पमेधसां

॥म०७॥ देवान्देवयजो यांति मद्भक्ता यांति
॥७२॥ मामपि॥२३॥ अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं
मन्यंते मामबुद्धयः॥ परंभावमजानं
तो ममाव्ययमनुत्तमं॥२४॥ नाहंप्र
काशः सर्वस्य योगमायासमावृतः॥ ७२
मूढोयं नाभिजानाति लोको मामज

मव्ययं ॥२५॥ वेदाहं समतीतानि व
र्त्तमानानि चार्जुन । भविष्याणि च
भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥२६॥ इच्छा
द्वेषसमुत्थेन द्वंद्वमोहेन भारत ॥ स
र्वभूतानि संमोहं सर्गे यांति परंतप ॥२७॥
येषां त्वंतगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणां ॥

|गी०७|| ते द्वंद्वमोहनिर्मुक्ता भजंते मां दृढव्रताः
||७३|| ||२८|| जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतंति
ये । ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चा
खिलं ||२९|| साधिभूताधिदैवं मां साधिय
ज्ञं च ये विदुः || प्रयाणकाले पि च मां ते वि
दुर्युक्तचेतसः ||३०|| ओं नत्सदिति ||७३||
श्री० देज्ञानयोगो नाम सप्तमोध्यायः ||

ओं अर्जुन उवाच ॥ किं तद्ब्रह्म किः
मध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ॥ अधि
भूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्य
ते ॥ १ ॥ अधियज्ञः कथं कोत्र देहेस्मि
न्मधुसूदन ॥ प्रयाणकाले च कथं ज्ञे
योसि नियतात्मभिः ॥ २ ॥ श्रीभग

भ०८ वानुवाच ।। अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभा
।७५।। वोध्यात्ममुच्यते ।। भूतभावोद्भवक
रो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ।।३।। अभूतं धि
क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतं ।। अ
धियज्ञोहमेवात्र देहे देहभृतां वर ।।४।। ।।७४।।
अंतकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वाक

लेवरं॥ यः प्रयाति स मद्भावं याति ना
स्त्यत्र संशयः॥५॥ यं यं वापि स्मरन्भा
वं त्यंते कलेवरं॥ तं तमेवैति कौंतेय
सदा तद्भावभावितः॥६॥ तस्मात्सर्वे
षु कालेषु मामनुस्मर युध्य च। मय्य
र्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंश

॥अ०८॥ य:॥७॥अभ्यासयोगयुक्तेनचेत
॥७५॥ सानान्यगामिना॥परमंपुरुषंदिव्यं
यातिपार्थानुचिंतयन्॥८॥कविंपु
राणमनुशासितारमणोरणीयान्
समनुस्मरेद्य:॥सर्वस्यधातारमचिं ॥७५॥
त्यरूपमादित्यवर्णंतमस:परस्तात्
॥९॥प्रयाणकालेमनसाचलेनभक्त्या

युक्तोयोगबलेनचैव॥ भ्रुवोर्मध्येप्रा
णमावेश्यसम्यक् सतंपरंपुरुषमुपै
तिदिव्यं॥१०॥ यदक्षरंवेदविदोवदंति
विशंतियद्यतयोवीतरागाः॥ यदिच्छं
तोब्रह्मचर्यंचरंतितत्तेपदंसंग्रहेण
प्रवक्ष्ये॥११॥ सर्वद्वाराणिसंयम्यमनो
हृदिनिरुध्यच॥ मूर्ध्न्याधायात्मनः

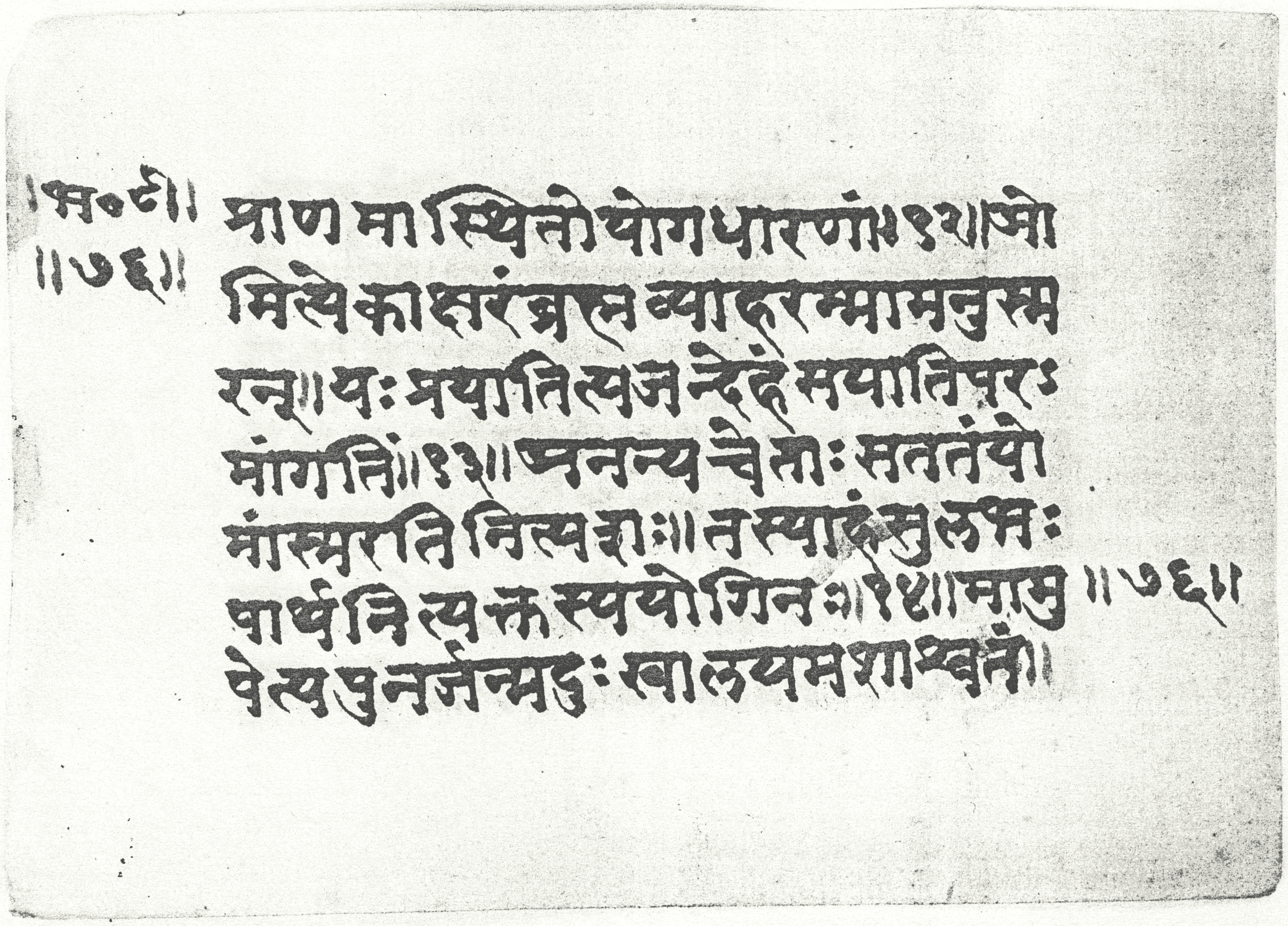

।भ०८।। प्राण मास्थितो योगधारणां॥१२॥ओ
।।७६।। मित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्म
रन्॥ यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति पर
मांगतिं॥१३॥ अनन्यचेताः सततं यो
मांस्मरति नित्यशः॥ तस्याहं सुलभः
पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः॥१४॥ मामु ।।७६।।
पेत्य पुनर्जन्मदुःखालयमशाश्वतं॥

143

नाप्नुवंति महात्मानः संसिद्धिं परमां ग
ताः॥१५॥ आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुन
रावर्त्तिनोर्जुन॥ मामुपेत्य तु कौंतेय पु
नर्जन्म न विद्यते॥१६॥ सहस्रयुगपर्यं
तमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः॥ रात्रिं युगसह
स्रांतां तेहोरात्रविदो जनाः॥१७॥ अव्य
क्ताद्व्यक्तयः सर्वाः प्रभवंत्यहरागमे॥ रा

॥भ०८॥ त्र्यागमेप्रलीयंतेतत्रैवाव्यक्तसंज्ञके
॥७७॥ ॥१८॥भूतग्रामःसएवायंभूत्वाभूत्वाप्र
लीयंते॥रात्र्यागमेवशःपार्थप्रभवत्य
हरागमे॥१९॥परस्तस्मात्तुभावोन्योव्य
क्तोव्यक्तात्सनातनः॥यःससर्वेषुभूते
षुनश्यत्सुनविनश्यति॥२०॥अव्यक्तो ॥७७॥
क्षरइत्युक्तस्तमाहुःपरमांगतिं॥यंप्रा

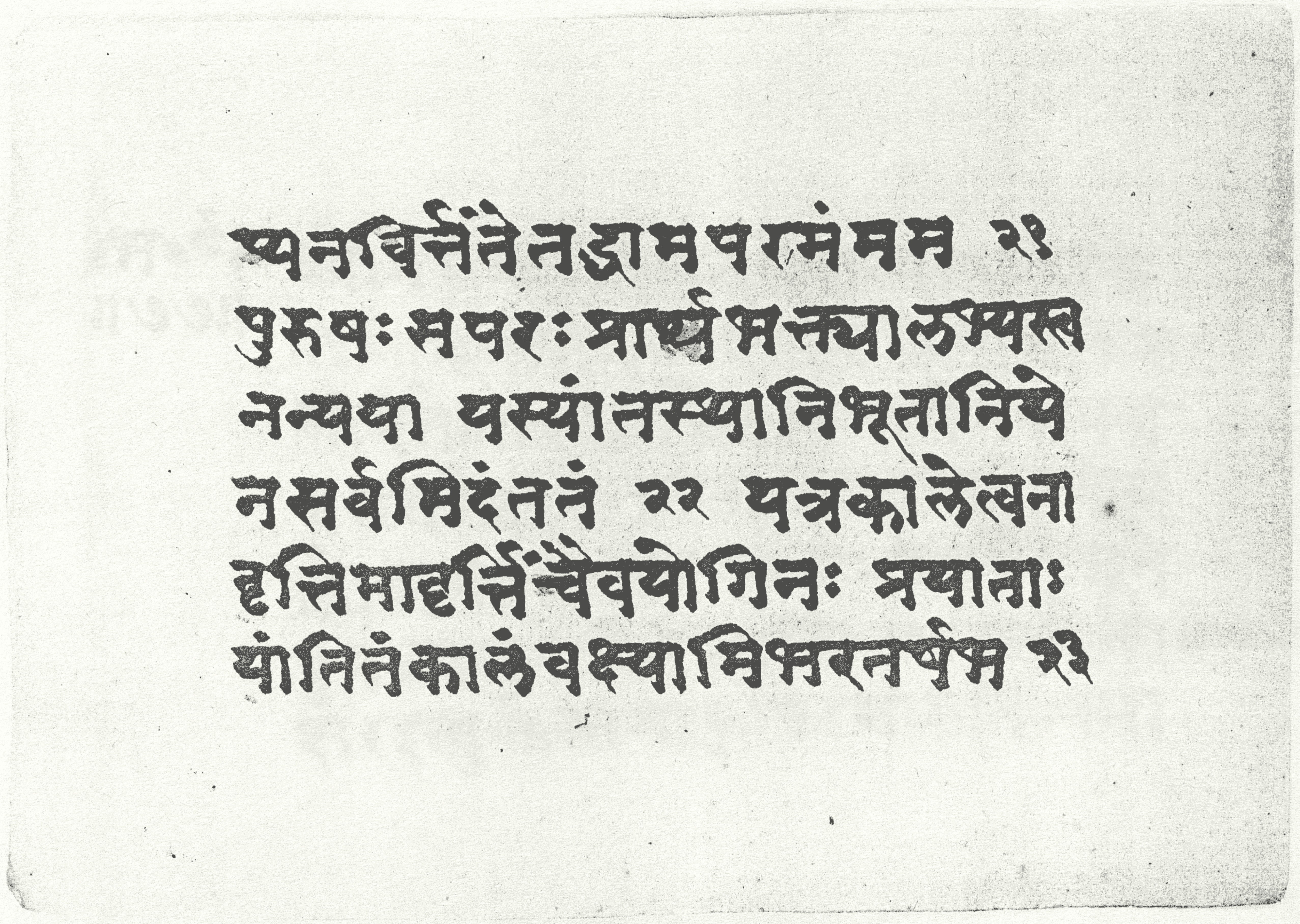

प्यनिवर्त्तंते तद्धामपरमंमम २१
पुरुषः सपरः पार्थभक्त्यालभ्यस्त्व
नन्यया यस्यांतस्थानिभूतानिये
नसर्वमिदंततं २२ यत्रकालेत्वना
वृत्तिमावृत्तिंचैवयोगिनः प्रयाताः
यांतितंकालंवक्ष्यामिभरतर्षभ २३

म०८
७८

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासाउत्त
रायणं तत्रप्रयाता गच्छंतिब्रह्मब्र
ह्मविदोजनाः २४ धूमोरात्रिस्तथा
कृष्णः षण्मासाद्दक्षिणायनं तत्र
चंद्रमसंज्योतिर्योगी प्राप्यनिवर्त्त ७८
ते २५ शुक्लकृष्णेगतीह्येतेजग

147

तः शाश्वतेमते एकयायात्यनावृत्ति
मन्ययावर्त्ततेपुनः २६ नैतेसृतीपा
र्थजानन्योगीमुह्यतिकश्चन तस्मा
त्सर्वेषुकालेषुयोगयुक्तोभवार्जुन
२७ वेदेषुयज्ञेषुतपःसुचैवदानेषु
यत्पुण्यफलंप्रदिष्टं अत्येतिनः

अ०८ त्सर्वमिदं विदित्वा योगी परंस्थानमु
॥७५॥ पैति चाद्यं ॥२८॥ ओं तत्सदिति श्रीम
द्भगवद्गीतासूपनिषत्सुब्रह्मविद्या
यां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे
पुरुषयोगो नाम अमोध्यायः ॥ ८ ॥ ॥७५॥
ओम् ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ श्रीं ॥

श्रीभगवानुवाच॥ इदंतु ते गुह्यत
मं प्रवक्ष्याम्यनसूयवे॥ ज्ञानं विज्ञा
नसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसे भात्॥१॥ शु
राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमु
त्तमं॥ प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं
कर्तुमव्ययं॥२॥ अश्रद्दधानाः पुरु

।भग०९॥ षाधर्मस्यास्य परंतप॥ अप्राप्य मां
८० निवर्त्तंते मृत्युसंसारवर्त्मनि॥३॥ म
॥७२॥ या ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्त्तिना॥
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष
वस्थितः॥४॥ न च मत्स्थानि भूता ॥७३॥
नि पश्य मे योगमैश्वरं॥ भूतभृन्न ८०
च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ५॥

151

यथाकाशस्थितोनित्यंवायुःसर्वत्र
गोमहान् तथासर्वाणिभूतानिम
त्स्थानीत्युपधारय ६ सर्वभूतानि
कौंतेयप्रकृतिंयांतिमामिकां कल्प
क्षयेपुनस्तानिकल्पादौविसृजाम्य
हं ७ प्रकृतिंस्वामवष्टभ्यविसृ

भ०९ जामि पुनः पुनः भूतग्राममिमंकृ
८१ त्स्नमवशंप्रकृतेर्वशात् ८ नच
मांतानिकर्माणिनिबध्नंतिधनंज
य उदासीनवदासीनमसक्तंतेषु
कर्मसु ९ मयाध्यक्षेणप्रकृतिः ८१
सूयतेसचराचरं हेतुनानेनकौं
तेयजगद्विपरिवर्त्तते १० अवजा

नंति मां मूढाः मानुषीं तनुमाश्रितं
परं भावमजानंतो मम भूतमहेश्व
रं ११ मोघाशा मोघकर्माणो मोघ
ज्ञाना विचेतसः राक्षसीमासुरींचै
व प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः १२ महा
त्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रि
ताः भजंत्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूता

भ०९ दिमव्ययं १३ सततंकीर्त्तयंतोमांय
८२ तंतश्चदृढव्रताः नमस्यंतश्चमांभ
क्त्यानित्ययुक्ताउपासते १४ ज्ञान
यज्ञेनचाप्यन्येयजंतोमामुपासते
एकत्वेनपृथक्त्वेनबहुधाविश्वतो ८२
मुखं १५ अहंक्रतुरहंयज्ञःस्वधा
हमहमौषधं मंत्रोहमहमेवाज्यम

दमग्निरहंहुतं १६ पितामहस्यौ ज
तो माताधातापितामहः वेद्यंपवि
त्रमोंकार ऋक्सामयजुरेवच १७
गतिर्भर्त्ताप्रभुः साक्षीनिवासः श
रणंसुहृत् प्रभवः प्रलयस्थानंनि
धानंबीजमव्ययं १८ तपाम्यह

भ०९ महंवर्षं निगृह्णाम्युत्सृजामि च
८३ अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहम
र्जुन १९ त्रैविद्या मां सोमपाः पूत
पापा यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गं प्रार्थयंते ते पु
ण्यमासाद्य सुरेंद्रलोकमश्नंति दि ८३
व्यान्दिवि देवभोगान् २० ते तं भु

क्ता स्वर्गलोकं विशालं क्षीणेपु
ण्येमर्त्यलोकं विशंति एवंत्रयी
धर्ममनुप्रपन्नागतागतंकामका
मालभंते २१ अनन्याश्चिंतयं
तोमांयेजनाःपर्युपासते तेषांः
नित्याभियुक्तानांयोगक्षेमंवहा

भ०९
८४

ष्यहं २२ येप्यन्यदेवताभक्ताय
जंते श्रद्धयान्विताः तेपिमामेवकौं
तेययजंत्यविधिपूर्वकं २३ अहं
हि सर्वयज्ञानां भोक्ताचप्रभुरेवच
नतुमामभिजानंतितत्त्वेनातश्च्य ८४
वंतिते २४ यांतिदेवव्रतादेवान्

पितॄन्यांति पितृव्रताः भूतानि
यांति भूतेज्या यांति मद्याजिनोपि
मां २५ पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे
भक्त्या प्रयछति तदहं भक्त्युप
हृतमश्नामि प्रयतात्मनः २६ य
त्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददा
सि यत् यत्तपस्यसि कौंतेय तत्कु

भ०९ रुषमर्पणं २७ शुभाशुभफ
८५ लैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबंधनैः संन्या
सयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैः
ष्यसि २८ समोहं सर्वभूतेषु न मे
द्वेष्योस्ति न प्रियः ये भजंति तु मां ८५
भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहं २९ ॥

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्य
भाक् साधुरेव स मंतव्यः सम्यग्व्यव
सितो हि सः ३० क्षिप्रभवति धर्माः
त्मा शश्वच्छांतिं निगच्छति कौंतेय
प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति
३१ मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येपिः
स्युः पापयोनयः स्त्रियो वैश्यास्त
था शूद्रास्तेपि यांति परां गतिं ३२

भ०९ किंपुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्ष

॥९६॥ यस्तथा ॥ अनित्यमसुखं लोकमिमं

प्राप्य भजस्व मां ॥३३॥ मन्मना भव म-

द्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ॥ मामेवैष्य

सि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायण ॥३४॥ ९६॥

१ ओं तत्सदिति श्रीमद्भगवद्गीतासू-

पनि०दे राजविद्याराजयो० नवमोध्यायः॥

ॐ श्रीभगवानुवाच ॥ भूयएवमहा
बाहोशृणुमेपरमंवचः यत्तेहंप्रीय
माणायवक्ष्यामिहितकाम्यया १ न
मेविदुःसुरगणाःप्रभवन्नमहर्षयः
अहमादिर्हिदेवानांमहर्षीणांचसर्व
शः २ योमामजमनादिंचवेत्तिलो
कमहेश्वरं असंमूढःसमर्त्येषुसर्व

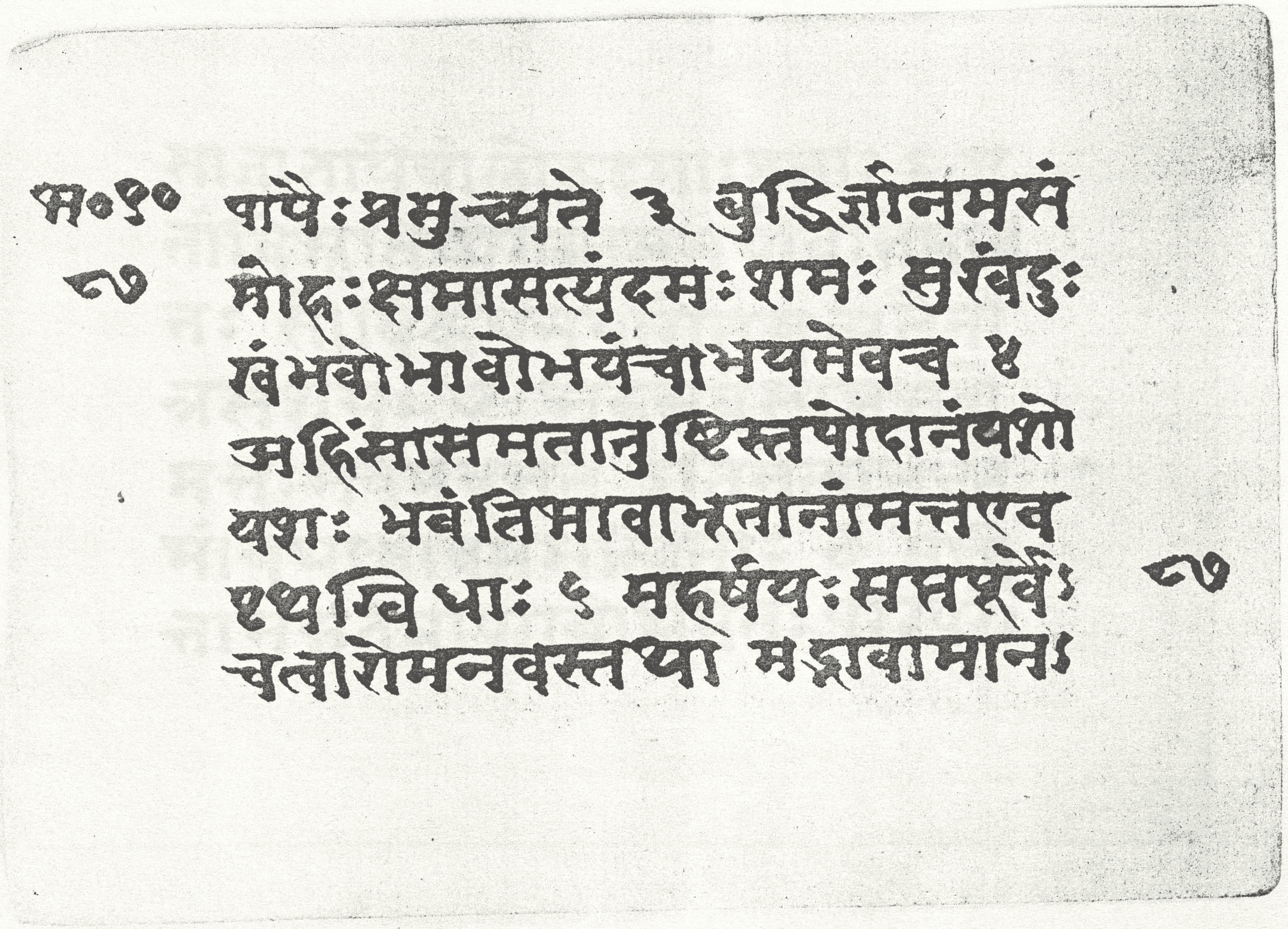

अ०१० पापैःप्रमुच्यते ३ बुद्धिर्ज्ञानमसं
८७ मोहःक्षमासत्यंदमःशमः सुखंदुः
खंभवोभावोभयंचाभयमेवच ४
अहिंसासमतातुष्टिस्तपोदानंयशो
यशः भवंतिभावाभूतानांमत्तएव
पृथग्विधाः ५ महर्षयःसप्तपूर्वे ८७
चत्वारोमनवस्तथा मद्भावामानः

साजातायेषांलोकइमाःप्रजाः ६ ए
तांविभूतिंयोगंच्चममयोवेत्तितत्व
तः सोविकंपेनयोगेनयुज्यतेना
त्रसंशयः ७ अहंसर्वस्यप्रभवो
मत्तः सर्वंप्रवर्त्तते इतिमत्वाभजंते
मांबुधाभावसमन्विताः ८ मच्चि
त्तामद्गतप्राणाबोधयंतः परस्परं।

भ०१०

कथयंतश्चमांनित्यंतुष्यंतिचरमं
तिच ९ तेषांसततयुक्तानांभजतां
प्रीतिपूर्वकं ददामिबुद्धियोगंतंयेन
मामुपयांतिते १० तेषामेवानुकं
पार्थमहमज्ञानजंतमः नाशया
म्यात्मभावस्थोज्ञानदीपेनभास्व ८८
ता ११ अर्जुनउवाच परंब्रह्म

परंधाम पवित्रं परमं भवान् पु
रुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं
विभुं १२ आहुस्त्वामृषयः स
र्वे देवर्षिर्नारदस्तथा असितोदे
वलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे
१३ सर्वमेतदृतं मन्ये यन्मां वद

भ०१० सि केशव नहि ते भगवन्व्यक्तिं ऽ
८९ विदुर्देवा न दानवाः १४ स्वयमे ऽ
वात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम भू
तभावन भूतेश देवदेव जगत्पते
१५ वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्याह्या
त्मविभूतयः याभिर्विभूतिभि ८९

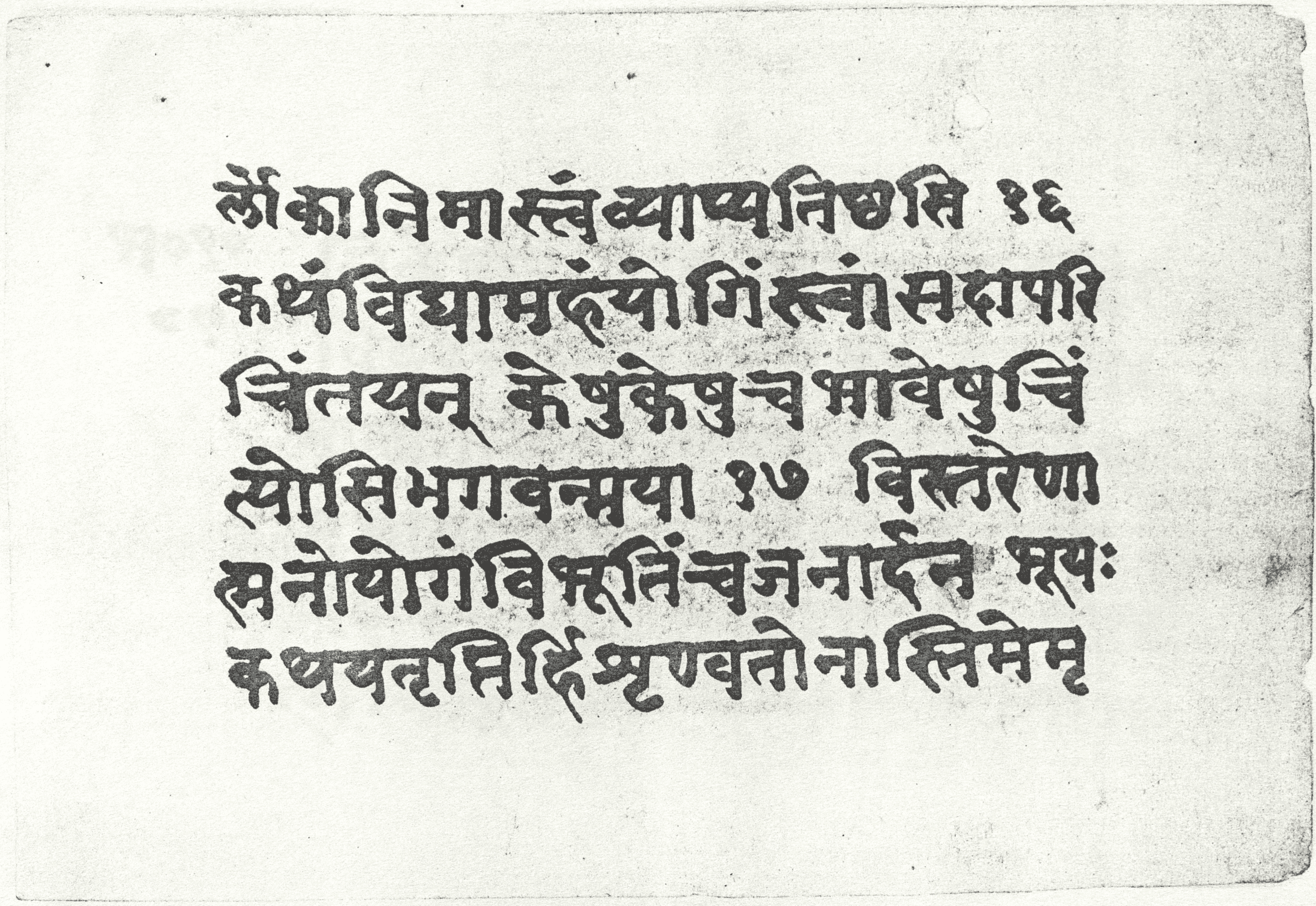

लोंकानिमास्त्वंव्याप्यतिष्ठसि १६
कथंविद्यामहंयोगिंस्त्वांसदापरि
चिंतयन् केषुकेषुचभावेषुचिं
त्योसिभगवन्मया १७ विस्तरेणा
त्मनोयोगंविभूतिंचजनार्दन भूयः
कथयतृप्तिर्हिशृण्वतोनास्तिमेमृ

भ०१० ते १८ श्रीभगवानुवाच हंततेक
९० थयिष्यामिदिव्याह्यात्मविभूति
यः प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठनास्त्यंतो
विस्तरस्यमे १९ अहमात्मागुडा
केशसर्वभूताशयस्थितः अहमा ९०
६ दिश्चमध्यंचभूतानामंतएवच २०

आदित्यानामहंविष्णुर्ज्योतिषांर
विरंशुमान् मरीचिर्मरुतामस्मि
नक्षत्राणामहंशशी २१ वेदानां
सामवेदोस्मिदेवानामस्मिवास
वः इंद्रियाणांमनश्चास्मिभूता
नामस्मिचेतना २२ रुद्राणांशं

भ०१० करश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसां
९१ वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरि
णामहं २३ पुरोधसां च मुख्यं मां
विद्धि पार्थ बृहस्पतिं सेनानीना
महं स्कंदः सरसामस्मि सागरः २४ ९१
महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकम

क्षरं यज्ञानां जपयज्ञोस्मिस्थावरा
णांहिमालयः २५ अश्वत्थः सर्ववृ
क्षाणांदेवर्षीणांचनारदः गंधर्वाणां
चित्ररथः सिद्धानांकपिलोमुनिः २६
उच्चैःश्रवसमश्वानांविद्धिमाममृ
तोद्भवं ऐरावतंगजेंद्राणांनराणांच

नराधिपं २७ आयुधानामहंव
ज्रंधेनूनामस्मिकामधुक् प्रजन
श्चास्मिकंदर्पः सर्पाणामस्मिवा
सुकिः २८ अनंतश्चास्मिनागानां
वरुणोयादसामहं पितॄणामर्य
माचास्मियमः संयमनामहं २९

प्रल्हादश्चास्मिदैत्यानांकालःक
लयतामहं मृगाणांचमृगेंद्रोहंवैन
तेयश्चपक्षिणां ३० पवनःप्लवता
मस्मिरामःशस्त्रभृतामहं झषाणां
मकरश्चास्मिस्रोतसामस्मिजाह्न
वी ३१ सर्गाणामादिरंतश्चमध्यंचै

भ०१० वाहमर्जुन । अध्यात्मविद्याविद्या
५३ नां वादः प्रवदतामहं ३२ अक्षरा
णामकारोस्मि द्वंद्वः सामासिकस्य
च अहमेवाक्षयः कालो धाताहं वि
श्वतोमुखः ३३ मृत्युः सर्वहरश्चा ५३
हमुद्भवश्च भविष्यतां कीर्त्तिः श्रीर्वा

क्चनारीणांस्मृतिर्मेधाधृतिःक्ष
मा ३४ बृहत्सामतथासाम्नांगा
यत्रीच्छदसामहं मासानांमार्गशी
र्षोहमृतूनांकुसुमाकरः ३५ द्यूतं
छलयतामस्मितेजस्तेजस्विनाम
हं जयोऽस्मिव्यवसायोऽस्मिसत्वंस

भ.१० त्ववतामहं ३६ वृष्णीनावासुदेवो
९४ स्मि पांडवानां धनंजयः मुनीनाम
प्यहं व्यासः कवीनामुशनाकविः
३७ दंडोदमयतामस्मिनीति
रस्मि जिमीषतां मौनं चैवास्मिगु ९४
ह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहं ॥ ३८

यच्चापिसर्वभूतानांबीजंतदहम:
र्जुन नतदस्तिविनायत्स्यान्मया
भूतंचराचरं ३९ नांतोस्तिममदि
व्यानांविभूतीनांपरंतप एषतूद्दे
शतःप्रोक्तोविभूतेर्विस्तरोमया
४० यद्यद्विभूतिमत्सत्वंश्रीमद्

म०१० र्जितमेववा॥तत्तदेवावगछत्वंमम
॥९५॥ जोंशसंभवं॥४१॥अथवाबहुनैतेन
किंज्ञातेनतवार्जुन॥विष्टभ्याहमि
दंकृत्स्नमेकांशेनस्थितोजगत्॥४२॥
ॐतत्सदितिश्रीमद्भगवद्गीतासू ॥९५॥
पनिषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगा॰देवि
भूतियोगोनामदशमोध्यायः १०

ओं अर्जुन उवाच ॥ मदनुग्रहाय पर
मं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितं यत्त्वयोक्तं
वचस्तेन मोहोयं विगतो मम १ भ
वाप्ययो हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो
मया त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्य
मपि चाव्ययं २ एवमेतद्यथात्थ त्व
मात्मानं रमेश्वर द्रष्टुमिच्छामि ते रू

भ०११ पमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥३॥ मन्यसे यदि
९६ तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो । योगे
श्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययं ॥
॥४॥ श्रीभगवानुवाच ॥ पश्य मे पा
र्थ रूपाणि शतशोथ सहस्रशः ना
नाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृती ९६
नि च ५ पश्यादित्यान्वसून्रुद्रान

श्विनो मरुतस्तथा॥ बहून्यदृष्टपूर्वा
णि पश्याश्चर्याणि भारत॥६॥ इहैकः
स्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरं॥
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्द्रष्टुमिच्छ
सि॥७॥ न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव
स्वचक्षुषा॥ दिव्यं ददामि ते चक्षुः प
श्य मे योगमैश्वरं॥८॥ संजय उवाच॥

भ०११ एवमुक्त्वाततोराजन्महायोगेश्वरोह
९७ रिः दर्शयामासपार्थायपरमंरूपमै
श्वरं ९ अनेकवक्त्रनयनमनेका
द्भुतदर्शनं अनेकदिव्याभरणंदि
व्यानेकोद्यतायुधं १० दिव्यमाल्यां
बरधरंदिव्यगंधानुलेपनं सर्वाश्च ९७
र्यमयंदेवमनंतंविश्वतोमुखं ११

दिविसूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदु
त्थिता यदि भाः सदृशी सा स्याः
द्भासस्तस्य महात्मनः १२ तत्रैकस्थं
जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा अ
पश्यद्देवदेवस्य शरीरे पांडवस्तदा
१३ ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा
धनंजयः प्रणम्य शिरसा देवं कृतांज

भ०११ लिरभाषत॥१४॥ अर्जुनउवाच॥पश्या
९८ मिदेवांस्तवदेवदेहेसर्वांस्तथाभूतवि
शेषसंघान् ब्रह्माणमीशंकमलास
नस्थमृषींश्चसर्वानुरगांश्चदिव्यान्
१५ अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रंपश्या
मित्वांसर्वतोनंतरूपं नांतंनमध्यंन ९८
पुनस्तवादिंपश्यामिविश्वेश्वरविश्व

रूपं १६ किरीटिनंगदिनंचक्रिणं
चतेजोराशिंसर्वतोदीप्तिमंतं पश्या
मित्वांदुर्निरीक्ष्यंसमंताद्दीप्तानलार्कः
द्युतिमप्रमेयं १७ त्वमक्षरंपरमंवे
दितव्यंत्वमस्यविश्वस्यपरंनिधाः
नं त्वमव्ययःशाश्वतधर्मगोप्तास
नातनस्त्वंपुरुषोमतोमे १८ अना

भ०११ दिमध्यांतमनंतवीर्यमनंतबाहुंश
५५ शिसूर्यनेत्रं पश्यामित्वांदीप्तहुता
शवक्त्रंस्वतेजसाविश्वमिदंतपंतं
१९ द्यावापृथिव्योरिदमंतरंहिव्या
प्तंत्वयैकेनदिशश्चसर्वाः दृष्ट्वाद्भु
तंरूपमुग्रंतवेदंलोकत्रयंप्रव्यथि
तंमहात्मन् २० अमीहित्वासुर ५५
संघाविशंतिकेचिद्भीताःप्रांजल

यो गृणंति स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसि
द्धसंघाः स्तुवंति त्वां स्तुतिभिः पुष्क
लाभिः २१ रुद्रादित्या वसवो ये च
साध्या विश्वेश्विनौ मरुतश्चोष्मपा
श्च गंधर्वयक्षाःसुरसिद्धसंघा वी
क्षंते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे २२
रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं महाबाहो

बहुबाहूरुपादं बहूदरंबहुदंष्ट्रा
करालंदृष्ट्वालोकाःप्रव्यथितास्तथा
हं २३ नभस्पृशंदीप्तमनेकवर्णंव्या
त्ताननंदीप्तविशालनेत्रं दृष्ट्वाहित्वां
प्रव्यथितांतरात्माधृतिंनविंदामिशमं
चविष्णो २४ दंष्ट्राकरालानिचते
मुखानिदृष्ट्वैवकालानलसंनिभानि।

दिशो न जाने न लभे च शर्म प्रसीद देवे
श जगन्निवास २५ अमी च त्वां धृत
राष्ट्रस्य पुत्राः सर्वे सहैवावनिपालसं
घैः भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः २६ व
क्त्राणि ते त्वरमाणा विशंति दंष्ट्राकरा
लानि भयानकानि केचिद्विलग्ना

भ०११ दशनांतरेषुसंदृश्यंतेचूर्णितैरुत्तमां
१०१ गैः २७ यथानदीनांबहवोंबुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखाद्रवंति तथा
तवामीनरलोकवीराविशंतिवक्त्रा
ण्यभिविज्वलंति २८ यथाप्रदीप्तं
ज्वलनंपतंगाविशंतिनाशायसमृ १०१
द्धवेगाः तथैवनाशायविशंतिलोका

स्तवापिवक्त्राणिसमृद्धवेगाः २९
लेलिह्यसेग्रसमानः समंताल्लोकान्स
मग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः तेजोभिरापूर्य
जगत्समग्रंभासस्तवोग्राः प्रतपं
तिविष्णो ३० आख्याहिमेकोभ
वानुग्ररूपोनमोस्तुतेदेववरप्रसीद
विज्ञातुमिच्छामिभवंतमाद्यंनहिप्र

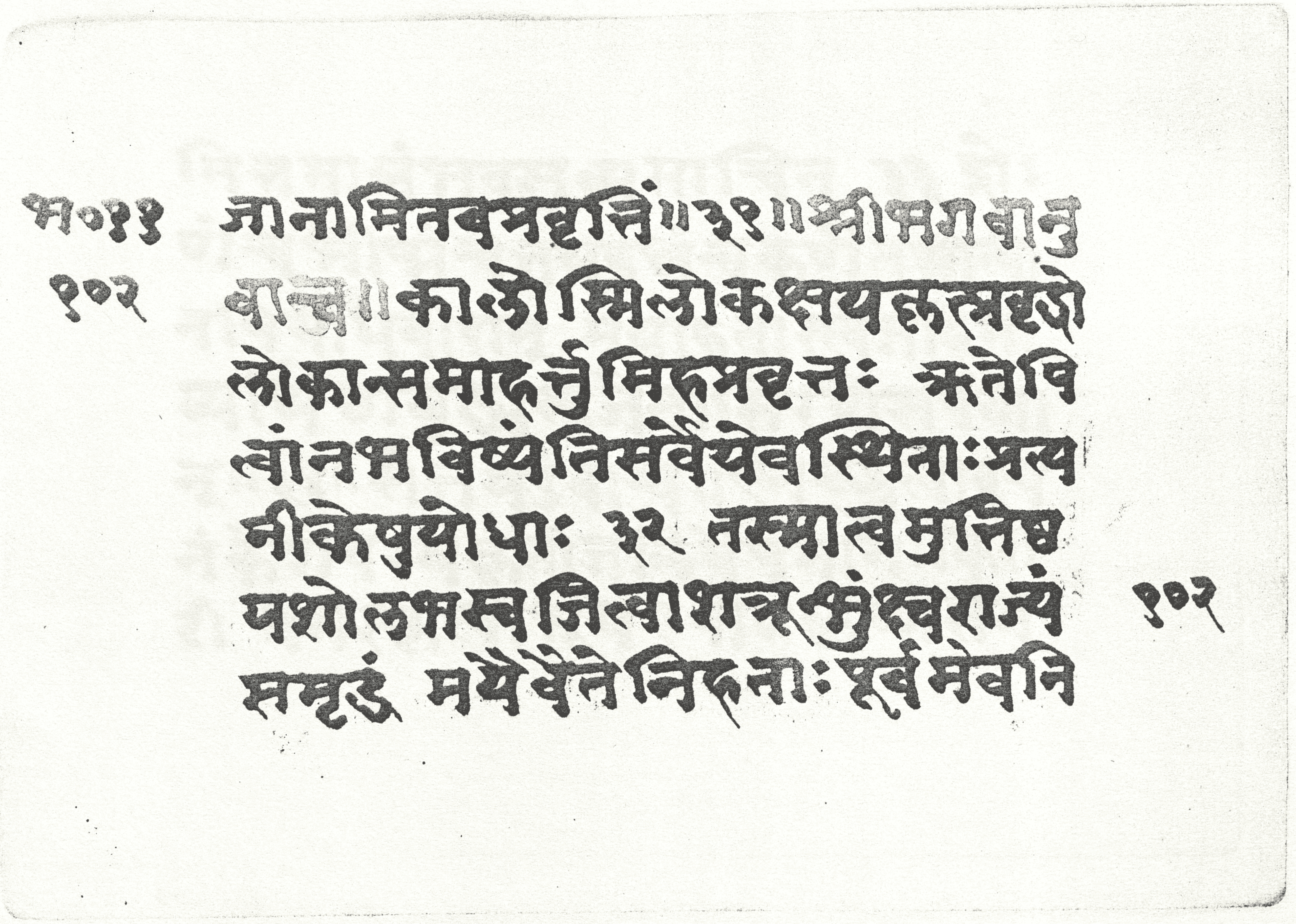

भ०११ जानामितवप्रवृत्तिं॥३१॥श्रीभगवानु
१०२ वाच॥कालोस्मिलोकक्षयकृत्प्रवृद्धो
लोकान्समाहर्तुमिहप्रवृत्तः ऋतेपि
त्वांनभविष्यंतिसर्वेयेवस्थिताःप्रत्य
नीकेषुयोधाः ३२ तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ
यशोलभस्वजित्वाशत्रून्भुंक्ष्वराज्यं १०२
समृद्धं मयैवैतेनिहताःपूर्वमेवनि

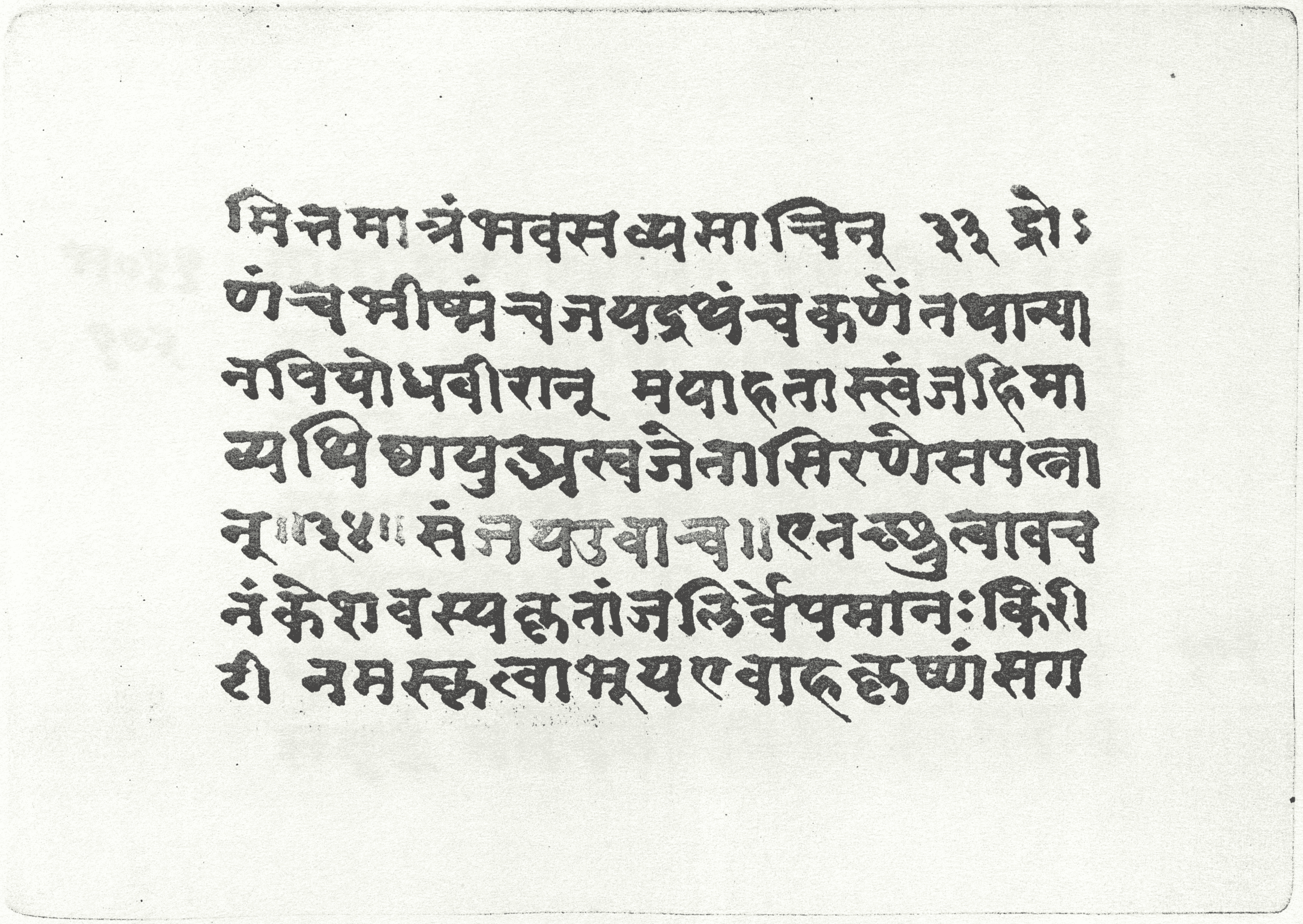

मित्तमात्रंभवसव्यसाचिन् ३३ द्रोः
णंचभीष्मंचजयद्रथंचकर्णंतथान्या
नपियोधवीरान् मयाहतास्त्वंजहिमा
व्यथिष्ठायुध्यस्वजेतासिरणेसपत्ना
न्॥३४॥ संजयउवाच॥एतच्छ्रुत्वावच
नंकेशवस्यकृतांजलिर्वेपमानःकिरी
टी नमस्कृत्वाभूयएवाहकृष्णंसग

भ०११ गद्गदंभीतभीतः प्रणम्य॥३५॥ अर्जुनउ
१०३ वाच॥ स्थानेहृषीकेशतवप्रकीर्त्याज
गत्प्रहृष्यत्यनुरज्यतेच रक्षांसिभीता
निदिशोद्रवंतिसर्वेनमस्यंतिचसि
द्धसंघाः ३६ कस्माच्चतेननमेरन्म
हात्मन्गरीयसेब्रह्मणोप्यादिकर्त्रे॥ १०३
अनंतदेवेशजगन्निवासत्वमक्षरं

सदसत्तत्परंयत् ३७ त्वमादिदेवः
पुरुषः पुराणस्त्वमस्य विश्वस्य परं
निधानं वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनंतरूपं ३८ वा
युर्यमोग्निर्वरुणः शशांकः प्रजाप
तिस्त्वं प्रपितामहश्च नमो नमस्ते
स्तु सहस्रकृत्वः पुनश्च भूयोपि नमो

भ०११ नमस्ते ३९ नमःपुरस्तादथपृष्ठत
१०४ स्तेनमोस्तुतेसर्वतएवसर्व अनंतः
वीर्यामितविक्रमस्त्वंसर्वंसमाप्नोपि
ततोसिसर्वः ४० सखेतिमत्वाप्रस
भंयदुक्तंहेकृष्णहेयादवहेसखेति
अजानतामहिमानंतवेदंमयाप्रमा १०४
दात्प्रणयेनवापि ४१ यच्चावहासा

198

र्थमसत्कृतोसिविहारशय्यासनभो
जनेषु एकोथवाप्यच्युततत्समक्षं
तत्क्षामयेत्वामहमप्रमेयं ४२ पि
तासिलोकस्यचराचरस्यत्वमस्यपू
ज्यश्चगुरुर्गरीयान् नत्वत्समोस्त्यः
भ्यधिकः कुतोन्योलोकत्रयेप्यप्रति
मप्रभावः ४३ तस्मात्प्रणम्यप्रणि

धायकायंप्रसादयेत्वामहमीशमी

ड्यं पितेवपुत्रस्यसखेवसख्युःप्रि
यःप्रियायार्हसिदेवसोढुं ४४ अ
दृष्टपूर्वंहृषितोस्मिदृष्ट्वाभयेनच
प्रव्यथितंमनोमे तदेवमेदर्शय
देवरूपंप्रसीददेवेशजगन्निवास
४५ किरीटिनंगदिनंचक्रहस्तः

मिच्छामित्वांद्रष्टुमहंतथैव तेनैवरू
पेणचतुर्भुजेनसहस्रबाहोभवविश्व
मूर्त्ते ४६ श्रीभगवानुवाच ॥ मया
प्रसन्नेनतवार्जुनेदंरूपंपरंदर्शितमा
त्मयोगात् तेजोमयंविश्वमनंतमा॰
द्यंयन्मेत्वदन्येननदृष्टपूर्वं ४७ न
वेदयज्ञाध्ययनैर्नदानैर्नचक्रियाभि

भ०११ नतपोभिरुग्रैः एवंरूपः शक्यअहं
१०६ नृलोकेद्रष्टुंत्वदन्येनकुरुप्रवीर॥४८॥
मातेव्यथामाचविमूढभावोदृष्ट्वा
रूपंघोरमीदृङ्ममेदं व्यपेतभीः
प्रीतमनाःपुनस्त्वंतदेवमेरूपमि-
दंप्रपश्य॥४९॥संजयउवाच॥इत्य- ॥१०६॥
र्जुनंवासुदेवस्तथोक्त्वास्वकंरूपंद

202

र्शयामासभूयः॥आश्वासयामास
चभीतमेनंभूत्वापुनःसौम्यवपुर्महा
त्मा ५०॥अर्जुनउवाच॥दृष्ट्वेदंमानु
षंरूपंतवसौम्यंजनार्दन॥इदानीमः
स्मिसंवृत्तःसचेताःप्रकृतिंगतः॥५१॥
॥श्रीभगवानुवाच॥सुदुर्दर्शमिदं

अ०११ रूपंदृष्टवानसियन्मम। देवाअप्य
१०७ स्यरूपस्यनित्यंदर्शनकांक्षिणः
५२ नाहंवेदैर्नतपसानदानेननचे
ज्यया शक्यएवंविधोद्रष्टुंदृष्टवान
सिमांयथा ५३ भक्त्यात्वनन्यया १०७
शक्यअहमेवंविधोर्जुन ज्ञातुंद्रष्टुं

च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परंतप ॥ ५४ ॥ मत्क
र्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः संगवर्जितः ॥
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पांड
व ॥ ५५ ॥ ओं तत्सदिति श्रीमद्भगव
द्गीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां०
विश्वरूपदर्शनं नाम एकादशोध्यायः ॥

भ०३४
॥३०८॥

॥इतिगीताएकादशोध्यायः॥

॥३०८॥

ओं अर्जुन उवाच ॥ एवंसततयुक्ता
ये भक्तास्त्वांपर्युपासते ॥ येचाप्यक्ष
रमव्यक्तं तेषांके योगवित्तमाः ॥१॥
श्रीभगवानुवाच ॥ मय्यावेश्य मनो
ये मां नित्ययुक्ता उपासते श्रद्धयाः
परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः २
ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तंपर्युपाः

॥भग०॥ सते सर्वत्रगमचिंत्यंच कूटस्थमच ॥अ०१२॥
॥१०५॥ लंध्रुवं ॥३॥ सन्नियम्येंद्रियग्रामंसर्व
त्रसमबुद्धयः॥ तेप्राप्नुवंतिमामेवसर्व
भूतहितेरताः॥४॥ क्लेशोधिकतरः
स्तेषामव्यक्तासक्तचेतसां॥ अव्य ॥१०५॥
क्ताहिगतिर्दुःखंदेहवद्भिरवाप्यते॥

५ येतुसर्वाणिकर्माणिमयिसंन्य
स्यमत्पराः अनन्येनैवयोगेनमां
ध्यायंतउपासते ६ तेषामहंसमु
द्धर्तामृत्युसंसारसागरात् भवामि
नचिरात्पार्थमय्यावेशितचेतसां
७ मय्येवमनआधत्स्वमयिबुद्धिं

भग० निवेशय ॥ निवसिष्यसि मय्येव अ
॥११०॥ न ऊर्ध्वं न संशयः ॥८॥ अथ चित्तं स
माधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरं ॥ अ
भ्यासयोगेन ततो मामिच्छाप्तुं धनं
जय ॥९॥ अभ्यासेप्यसमर्थोसि म ॥११०॥
त्कर्म परमो भव ॥ मदर्थमपि कर्माणि

कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि १० अथै
तदप्यशक्तोसि कर्तुं मद्योगमाश्रि
तः सर्वकर्मफलंत्यागं ततः कुरु य
तात्मवान् ११ श्रेयो हि ज्ञानमभ्याः
साज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ध्याना
त्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छांतिरनंत
रं १२ अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करु

भ०१२ णएवच्च निर्ममोनिरहंकारःसम
१११ दुःखसुखःक्षमी १३ संतुष्टःसततं
योगीयतात्मादृढनिश्चयः मय्यर्पित
मनोबुद्धिर्योमद्भक्तःसमेप्रियः १४
यस्मान्नोद्विजतेलोकोलोकान्नोद्वि १११
जतेच्चयः हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तोयः

स च मे प्रियः ॥१५॥ अनपेक्षः शुचिर्द
क्ष उदासीनो गतव्यथः ॥ सर्वारंभपरि
त्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रिय ॥१६॥ यो न
हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न कांक्षति ॥
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः
स मे प्रियः ॥१७॥ समः शत्रौ च मित्रे

॥भ०१२॥ च तथा मानापमानयोः॥ शीतोष्णसु
॥११२॥ खदुःखेषु समः संगविवर्जितः॥१८॥ तु
ल्यनिंदास्तुतिर्मौनी संतुष्टो येन केन
चित्॥ अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्ति
मान्मे प्रियो नरः॥१९॥ ये तु धर्म्यामृत ११२
मिदं यथोक्तं पर्युपासते॥ श्रद्दधाना

मत्परमाभक्तास्तेतीवमेप्रियाः॥२०॥
ओंनत्सदितिश्रीमद्भगवद्गीतासूप॥
निषत्सुब्रह्मविद्यायांयोगशास्त्रे॥
श्रीकृष्णार्जुनसंवादेभक्तियोगोः॥
नामद्वादशोध्यायः॥१२॥ओंम्॥
श्रीइदंपुस्तकंहरिभिकदेवलेलेलिखितं

रात्र्यागमेप्रलीयंतेतत्रैवाव्यक्तसंज्ञके॥१८॥
भूतग्रामःसएवायंभूत्वाभूत्वाप्रलीयते॥
रात्र्यागमेवशःपार्थप्रभवत्यहरागमे॥१९॥
परस्तस्मात्तुभावोन्योव्यक्तोव्यक्तात्सनात
नःयःससर्वेषुभूतेषुनश्यत्सुनविनश्य
ति॥२०॥अव्यक्तोक्षरइत्युक्तस्तमाहुःपर
मांगतिं॥यंप्राप्यननिवर्त्ततेतद्धामपरमंम

म॥२१॥ पुरुषः सपरः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्व
नन्यया॥ यस्यांत स्थानि भूतानि येन सर्वमि
दं ततं॥२२॥ यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चै
व योगिनः॥ प्रयाता यांति तं कालं वक्ष्यामि भ
रतर्षभ॥२३॥ अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मा
साऽउत्तरायणं॥ तत्र प्रयाता गच्छंति ब्रह्म ब्र
ह्म विदो जनाः॥२४॥ धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः

षण्मासा दक्षिणायनं॥ तत्र चांद्रमसं ज्यो
तिर्योगी प्राप्य निवर्त्तते॥२५॥ शुक्लकृष्णे ग
ती ह्येते जगतः शाश्वते मते॥ एकया यात्यना
वृत्तिमन्यया वर्त्तते पुनः॥२६॥ नैते सृती पार्थ
जानन्योगी मुह्यति कश्चन॥ तस्मात्सर्वेषु
कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन॥२७॥ वेदेषु यज्ञे
षु तपःसु चैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टं॥

अस्येतितत्सर्वमिदंविदित्वायोपरंस्थानमुपै
तिचाद्यं॥२८॥ ओंतत्सदिति श्रीमद्भगवद्गी०
क्षराक्षरविभागयोगोनाम अष्टमोध्यायः
॥८॥ छ ॥ छ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥इदं
तुतेगुह्यतमंप्रवक्ष्याम्यनसूयवे॥ज्ञानंविज्ञा
नसहितंयज्ज्ञात्वामोक्ष्यसेशुभात्॥१॥राज
विद्याराजगुह्यंपवित्रमिदमुत्तमं॥प्रत्यक्षा

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-17556
Dist Nagpur

```
[OrderDescription]
,CREATED=21.09.20 15:01
,TRANSFERRED=2020/09/21 at 15:29:55
,PAGES=220
,TYPE=STD
,NAME=S0003638
,Book Name=M-1747-BHAGWAT GEETA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
```

```
FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
```

```
FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
```

```
FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
```

```
FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
```

```
FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
```

```
FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF
,FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
,FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF
```

```
FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF
,FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
,FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF
,FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,FILE204=00000204.TIF
,FILE205=00000205.TIF
,FILE206=00000206.TIF
,FILE207=00000207.TIF
,FILE208=00000208.TIF
,FILE209=00000209.TIF
,FILE210=00000210.TIF
,FILE211=00000211.TIF
,FILE212=00000212.TIF
,FILE213=00000213.TIF
,FILE214=00000214.TIF
,FILE215=00000215.TIF
```

```
FILE216=00000216.TIF
,FILE217=00000217.TIF
,FILE218=00000218.TIF
,FILE219=00000219.TIF
,FILE220=00000220.TIF
,
```